

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

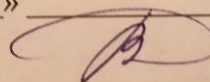
Національний університет «Запорізька політехніка»
(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра Економічної теорії та підприємництва
(назва кафедри, яка відповідає за дисципліну)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан ФЕУ
Владислав КОРОЛЬКОВ

«__» _____ 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 11 Економічна теорія

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність

073 «Менеджмент»

(код і назва спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) Менеджмент організацій і адміністрування
(назва спеціалізації)

факультет _____ факультет економіки та управління _____
(найменування факультету)

мова навчання державна

2023 рік

Робоча програма «Економічна теорія» для студентів
(назва навчальної дисципліни)

спеціальності 073 «Менеджмент»,

освітня програма (спеціалізація) «Менеджмент організацій і адміністрування»
(назва спеціалізації)

„ 14 ” 08 2023 року 54 с.

Розробники: Олена ЧУМАК, доцент кафедри економічної теорії та підприємництва,
к.філософ.н.

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
економічної теорії та підприємництва

Протокол від « 14 » 08 2023 року № 1

Т. в. о. завідувача кафедри економічної теорії та підприємництва
(найменування кафедри)

« 14 » 08 2023 року (Тетяна КРИГУЛЬСЬКА)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робоча програма погоджена з випускаючою кафедрою «Менеджменту»

Завідувач кафедри «Менеджменту»

д. е. н., проф. (Тетяна ПУЛІНА)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Протокол № 1 від « 29 » 08 2023 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки та управління
(найменування факультету)

Протокол від « 30 » 08 2023 року № 43

« 30 » 08 2023 року Голова (Владислав КОРОЛЬКОВ)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Узгоджено групою забезпечення освітньої програми*

« 29 » 08 2023 року Керівник групи (Тетяна ПУЛІНА)
(підпис) (прізвище та ініціали)

*Якщо дисципліна викладається невипусковою кафедрою

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 8	Галузь знань: 07 Управління та адміністрування (шифр і назва галузі знань)	Нормативна	
Модулів – 4	Спеціальність 073 «Менеджмент» (шифр і назва спеціальності) (Менеджмент організацій і адміністрування) (назва освітньої програми)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 12		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 240		3-й, 4-й	3-й, 4-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента - 3	Освітній ступінь: бакалавр	60 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	4 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		124 год.	196 год.
	Індивідуальні завдання: 28- год.		
	Вид контролю:іспит		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 31% до 69%;

для заочної форми навчання – 7% до 93%.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни "Економічна теорія" є отримання майбутніми фахівцями ґрунтовних економічних знань, комплексне вивчення ними економічних відносин як форми суспільного виробництва, всебічне пізнання проблем ефективного використання суспільством обмежених виробничих ресурсів і шляхів досягнення кінцевих результатів у задоволенні людських потреб, що невинно зростають; формування у них логіки економічного мислення і економічної культури, навчання їх базовим методам пізнання і аналізу економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

Завданням вивчення дисципліни "Економічна теорія" є набуття належних навичок раціональної економічної поведінки, виходячи з концептуальних основ ринкової економіки, розуміння особливостей функціонування сучасних ринків та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури; набуття навичок аналізу агрегованих показників, визначення чинників і наслідків макроекономічного розвитку господарських систем, а також можливостей держави коригувати цей розвиток відповідно до цілей та пріоритетів економічної політики.

Оволодіння дисципліною «Економічна теорія» дозволить майбутнім бакалаврам розвинути сучасне економічне мислення, здобути навички творчого використання основних економічних підходів та інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу фінансово-економічних явищ і процесів, вміння інтерпретувати отримані результати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати:

інтегральну компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

загальні компетентності:

- ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

- ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

- ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

- ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

- ЗК10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

- ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

фахові компетентності (згідно освітньої програми):

СК 1 Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 2 Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК3 Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

СК6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

СК11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

ПРН3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

ПРН5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

ПРН6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

ПРН7. Виявляти навички організаційного проектування.

ПРН8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

Матриця відповідності програмних результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання

Програмні результати навчання ОП	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.	Лекція, групові заняття, ділові ігри, кейси, стандартизовані тести, ситуаційні задачі, інші форми групової роботи, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, презентації та виступи на наукових конференціях.	Тестування; перевірка результатів виконання індивідуальних робіт, презентація, кейси; виступи з доповідями; участь у науковій конференції з публікацією тез доповідей.
ПРН3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.	Лекція, групові заняття, ділові ігри, кейси, стандартизовані тести, ситуаційні задачі, інші форми групової роботи, презентації результатів виконаних завдань та	Тестування; перевірка результатів виконання індивідуальних робіт, презентація, кейси; виступи з доповідями; участь у науковій конференції з публікацією тез

	досліджень, презентації та виступи на наукових конференціях.	доповідей.
ПРН5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.	Лекція, презентація, практичні задачі, групові заняття, ділові ігри, кейси, стандартизовані тести, ситуаційні задачі, інші форми групової роботи, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, презентації та виступи на наукових конференціях.	Тестування; перевірка результатів виконання індивідуальних робіт, презентація, кейси; виступи з доповідями; участь у науковій конференції з публікацією тез доповідей.
ПРН6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.	Лекція, презентація, практичні задачі, групові заняття, ділові ігри, кейси, стандартизовані тести, ситуаційні задачі, інші форми групової роботи, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, презентації та виступи на наукових конференціях.	Тестування; перевірка результатів виконання індивідуальних робіт, презентація, кейси; виступи з доповідями; участь у науковій конференції з публікацією тез доповідей.
ПРН7. Виявляти навички організаційного проектування.	Лекція, презентація, практичні задачі, групові заняття, ділові ігри, кейси, стандартизовані тести, ситуаційні задачі, інші форми групової роботи, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, презентації та виступи на наукових конференціях.	Тестування; перевірка результатів виконання індивідуальних робіт, презентація, кейси; виступи з доповідями; участь у науковій конференції з публікацією тез доповідей.
ПРН8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.	Лекція, презентація, практичні задачі, групові заняття, ділові ігри, кейси, стандартизовані тести, ситуаційні задачі, інші форми групової роботи, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, презентації та виступи на наукових конференціях.	Тестування; перевірка результатів виконання індивідуальних робіт, презентація, кейси; виступи з доповідями; участь у науковій конференції з публікацією тез доповідей.
ПРН	ЗК	СК
2	2, 9, 13	3, 6
3	2, 9	4, 7
5	4, 5	1, 4
6	8, 10	2, 5, 7, 10, 12
7	4, 8	2, 3, 7
8	4, 5	3, 5, 11

Міждисциплінарні зв'язки:

Пререквізитами та постреквізитами дисципліни «Економічна теорія» є дисципліни згідно структурно-логічної схеми підготовки здобувача вищої освіти.

Фахові компетентності, яких набуватимуть здобувачі в процесі вивчення навчальної дисципліни «Економічна теорія» розділ "Основи економічної теорії"

Таблиця 2.1

Компетентності згідно з освітньою програмою	Складові компетентності
СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації. СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації. СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними. СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту. СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо. СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту. СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації. СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління. СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.	1. Здатність демонструвати ґрунтовні знання про економічну систему суспільства, закони їх функціонування і розвитку.
	2. Здатність розуміти фактори зародження, утвердження і напрями розвитку сучасних соціально-економічних систем, їх спроможності ефективно використовувати обмежені ресурси та управляти ними для максимального задоволення зростаючих потреб людини і суспільства в цілому.
	3. Здатність аналізувати сучасні механізми функціонування ринкової економічної системи в контексті конкурентоспроможності економіки країни.
	4. Здатність розуміти значення модернізації національної економіки в контексті інноваційного характеру розвитку сучасної глобальної економіки.
	5. Здатність характеризувати людський ресурс економіки країни як чинника конкурентоспроможності в умовах глобалізації.
	6. Здатність розуміти цивілізаційно-культурні виміри економіки України в умовах глобалізації.
	7. Здатність аналізувати проблеми, обґрунтовувати перспективи та стратегії забезпечення конкурентоспроможності економіки України в умовах глобалізації

в) очікувані програмні результати навчання з навчальної дисципліни «Економічна теорія» розділ "Основи економічної теорії":

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі **результати навчання**:

- володіти категоріальним апаратом та методологією дослідження;
- аналізувати особливості розвитку та становлення економічних відносин між людьми у процесі господарської діяльності;
- аналізувати взаємодію економічних суб'єктів у процесі створення матеріальних благ при обмежених ресурсах;
- застосовувати діалектичні методи економічного аналізу при дослідженні елементів ринкового механізму;
- обґрунтовувати можливості застосування теоретичних моделей економічного розвитку в практичній діяльності;
- демонструвати знання основних принципів раціональної поведінки мікросистем у ринкових умовах;
- аналізувати основи функціонування ринкового механізму, узгодження попиту і пропозиції, прагнення ринкової системи до рівноважного стану;
- розрізняти об'єктивні економічні залежності і принципи управління виробництвом, методи і важелі господарювання, залежно від ринкової структури;
- вміти користуватися термінологією і основними прийомами мікроекономічного аналізу;
- практично застосувати інструментарій мікроекономіки для аналізу ефективності функціонування суб'єктів господарювання, виконувати техніко-економічні розрахунки, пов'язані з обґрунтуванням раціональної поведінки суб'єктів мікросистеми;
- ґрунтовно оцінювати виробничо-економічний потенціал підприємства;
- виконувати розрахунки економічних та бухгалтерських витрат виробництва;
- у виробничій практиці на основі порівняння доходу, середніх, загальних, граничних витрат визначати рівень беззбитковості підприємства, оптимальні обсяги виробництва для одержання максимального прибутку підприємства;
- оперативно визначати стратегію підприємства у залежності від типу товару, що випускається та у залежності від ринкового середовища;
- визначати і характеризувати типи ринків у різних галузях економіки;
- об'єктивно оцінювати позитивні і негативні зовнішні ефекти від промислової діяльності підприємства;
- сприяти встановленню Парето-оптимального стану в усіх сферах економічної діяльності;
- аналізувати проблеми, пов'язані з розвитком грошово-кредитних відносин, фіскальної політики та державного регулювання в умовах ринкової економіки;
- оцінювати вплив на економічні процеси зовнішніх факторів, тенденції розвитку світової економіки.

Структура складових фахових компетентності, яких набуватимуть здобувачі в процесі вивчення навчальної дисципліни «Економічна теорія» розділ "Макроекономіка"

Таблиця 2.2

Компетентності, якими повинен оволодіти студент	Програмні результати навчання
СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації. СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації. СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними. СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту. СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо. СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту. СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації. СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління. СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.	Знання основних понять, показників та методів дослідження макроекономіки; етапів становлення, розвитку макроекономіки як науки; специфіки форм прояву всезагальних економічних причинно-наслідкових зв'язків; основних механізмів забезпечення рівноваги національного ринку в моделі IS-LM; особливостей та механізмів створення національного економічного порядку. Розуміння основних макроекономічних проблем та суперечностей економіки України; економічного потенціалу країни та його розміщення, національного ринку, місця країни у глобальній економіці; ступеня втручання держави в економічну життєдіяльність країни. Уміння визначати обсяги і структуру національного продукту та національного доходу; аналізувати проблеми, пов'язані з розвитком грошово-кредитних відносин та фіскальної політики в умовах ринкової економіки; виявляти фактори, які регулюють зайнятість у межах національної економіки; аналізувати природу і соціально-економічні наслідки інфляції; теоретично обґрунтовувати цілі, зміст і форми здійснення макроекономічної політики держави; визначати механізм і фактори економічного зростання; виявляти причини циклічних коливань і кон'юнктурних змін в економіці; досліджувати зовнішньоекономічну взаємодію національних економік; оцінювати вплив на економічні процеси зовнішніх факторів, тенденції розвитку світової економіки.

Наприкінці вивчення навчальної дисципліни «Економічна теорія» розділ "Макроекономіка" студент повинен бути здатним продемонструвати такі очікувані програмні **результати навчання**:

- знання та навички у сфері макроекономіки та ефективно використовувати в науково-практичній діяльності (курскових роботах, написанні тез та статей, підготовці наукових доповідей);

- неординарні підходи у розв'язанні макроекономічних проблем та креативно мислити на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженості;

- вміння систематизувати й упорядковувати інформацію щодо макроекономічних показників національної економіки у порівнянні з іншими країнами світу, формулювати узгоджені та виважені висновки щодо стратегії розвитку країни;

- навички систематизувати та ідентифікувати проблеми національного господарства, а також формулювати висновки і розробляти рекомендації з метою розв'язання практичних завдань з урахуванням крос-культурних особливостей країни;

- вміння аналізувати нормативно-правові документи, оцінювати аналітичні звіти та довідкові матеріали міжнародних інституцій задля розробки пропозицій щодо формування національної макроекономічної політики;

- навички досліджувати та аналізувати модель розвитку національної економіки та обґрунтовувати заходи досягнення її стратегічних цілей в умовах трансформації світогосподарських відносин;

- вміння аналізувати проблеми, пов'язані з розвитком грошово-кредитних відносин, фінансової політики та державного регулювання в умовах ринкової економіки;

- навички оцінки впливу на економічні процеси зовнішніх факторів, тенденції розвитку світової економіки.

Таблиця 2.3

**Фахові компетентності, які отримують студенти після
вивчення навчальної дисципліни «Економічна теорія» розділ
«Мікроекономіка»**

Назва компетентності	Складові компетентності
- СК1 Здатність визначати та описувати характеристики організації. СК2 Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. СК10 Здатність оцінювати виконувати роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації. - СК12 Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.	Визначати оптимальні економічні рішення суб'єктів господарювання, виходячи з умови їхньої раціональності
	Визначати оптимальні економічні рішення суб'єктів господарювання, виходячи з обмежень, що накладаються на їхні можливості
	Проводити аналіз впливу обмежень, які накладаються на можливості суб'єктів господарювання та зумовлюють якість прийняття економічних рішень
	Визначати способи формалізації та реалізації оптимальних економічних рішень суб'єктів господарювання з використанням практичного інструментарію мікроаналізу
- СК 7 Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту і розробляти оптимальні економічні рішення з використанням практичного інструментарію мікроаналізу. - СК 11 Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.	Здійснювати обґрунтований вибір інструментів та моделей для формування оптимальних економічних рішень суб'єктів господарювання
	Здійснювати обґрунтування оптимальних економічних рішень суб'єктів господарювання
- СК 3 Здатність визначати перспективи розвитку організації. - СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними. - СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту. - СК 6 Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.	Формувати напрями підвищення ефективності економічних рішень суб'єктів господарювання

У результаті вивчення дисципліни «Економічна теорія» розділ "Мікроекономіка" здобувач вищої освіти повинен бути здатним демонструвати такі **результати навчання**:

- розуміти до якого розділу економічної науки слід звернутися, коли є потреба вибору за сформульованої мети, обмежених ресурсів і альтернативних можливостей їх використання;
- вміти приймати оптимальні економічні рішення в умовах обмежень, що накладаються на можливості суб'єктів господарювання;
- застосувати прийоми мікроекономічних досліджень для аналізу ефективності функціонування самостійних господарських систем;
- розробляти оптимальні економічні рішення з використанням практичного інструментарію мікроаналізу;
- запропоновувати шляхи досягнення високої ефективності процесу відтворення;
- самостійно виконувати техніко-економічні розрахунки, пов'язані з обґрунтуванням раціональної поведінки мікросистеми;
- розраховувати рівноважну ціну в залежності від попиту та пропозиції;
- виконувати розрахунки економічних та бухгалтерських витрат виробництва;
- на основі порівняння середніх, загальних, граничних витрат визначати рівень безвтратності підприємства, оптимальні об'єми виробництва для одержання максимального прибутку і доходу підприємства; визначати стратегію підприємства в залежності від типу товару, що випускається та в залежності від ринкового середовища;
- характеризувати і вміти визначати типи ринків в різних галузях економіки;
- вміти проводити аналіз впливу обмежень, які накладаються на можливості суб'єктів господарювання та зумовлюють якість прийняття економічних рішень.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Основи економічної теорії

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії

Зародження економіко – теоретичних знань. Становлення і основні етапи розвитку економічної теорії як науки. Сучасні напрями, школи і течії економічної теорії. Розвиток економічної думки в Україні.

Предмет економічної теорії і його тлумачення різними школами. Складові частини сучасної економічної теорії. Позитивна і нормативна економічна теорія. Економічне мислення, його види та роль у розумінні економічного життя суспільства.

Економічні закони, принципи і категорії. Система економічних законів. Методологічні аспекти пізнання, механізму дії та використання економічних законів.

Методи пізнання економічних процесів і явищ. Загальні та спеціальні методи наукового пізнання та їх використання. Функції економічної теорії.

Місце економічної теорії в системі економічних наук. Економічна теорія та економічна політика. Економічна теорія як основа економічної політики. Основні напрями, пріоритети, методи, інструменти економічної політики.

Тема 2. Економічна система суспільства

Економічні потреби суспільства, їх суть і структура. Піраміда Маслоу. Поняття безмежності потреб. Закон зростання потреб та механізм його дії. Проблеми використання закону зростання потреб у процесі виробництва матеріальних благ. Економічні блага.

Економічні інтереси: сутність, суб'єкти, класифікація. Суперечності інтересів економічних суб'єктів та форми їх розв'язання. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного прогресу

Економічна система, її сутність та основні структурні елементи. Типи економічних систем. Традиційна економічна система. Економічна система вільного капіталізму. Командно-адміністративна система. Система змішаної економіки. Перехідні економічні системи, їх зміст та основні риси. Формування інституційних та економічних умов переходу до нової системи господарювання. Криза та розпад командно-адміністративної системи і необхідність переходу економіки постсоціалістичних країн до ринкової економіки.

Основні напрями формування сучасних ринкових відносин. Формування державного і ринкового механізмів регулювання економіки.

Власність як економічна категорія. Суб'єкти та об'єкти. Типи, форми і види власності. Основні тенденції розвитку власності на сучасному етапі. Необхідність різноманітних форм власності в ринковій економіці. Трансформація форм власності в Україні. Роздержавлення. Приватизація. Світовий досвід. Сучасний стан відносин власності в Україні. Економічні школи щодо періодизації суспільного розвитку.

Тема 3. Виробництво, його сутність та роль у житті суспільства

Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх розвитку. Зміст і структура суспільного виробництва. Матеріальне та нематеріальне виробництво, їх сутність і взаємозв'язок.

Ресурси виробництва та їх види. Використання економічних ресурсів. Абсолютна та відносна обмеженість (рідкісність) ресурсів. Межа економічних можливостей.

Економічний вибір. Крива виробничих можливостей. Основні фактори виробництва та їх взаємозв'язок. Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники.

Форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне. Еволюція товарного виробництва. Товарне виробництво, умови та причини його виникнення. Проста і розвинена

форми товарного виробництва, їх спільні риси та відмінності. Товарне виробництво як основа ринкової економіки та його роль в економічному розвитку суспільства.

Тема 4. Теорія товару і грошей

Товар і його властивості. Вартість. Мінова вартість. Споживча вартість та її показники. Теорії вартості: трудова, маржиналістська і неокласична. Розвиток товару і товарного виробництва за сучасних умов.

Теоретичні концепції виникнення та сутність грошей. Функції грошей. Історичний підхід у розгляді функцій грошей. Види грошей: паперові, металеві, кредитні, безготівкові, електронні. Обіг готівкових та безготівкових грошей. Сучасні зміни в грошовому обігу. Закон грошового обігу. Історичний досвід України в створенні національної грошової одиниці.

Інфляція, її суть і причини. Темпи інфляції. Види інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції.

Тема 5. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи

Теоретичні засади становлення ринкових відносин. Об'єктивні передумови виникнення ринку. Поняття ринку. Риси, структура та функції ринку. Види ринків. Критерії класифікації ринків та їх структура. Характерні ознаки сучасного ринку.

Об'єктивна зумовленість та сутність інфраструктури ринку. Основні суб'єкти ринкової економіки. Держава як суб'єкт ринкового господарства. Соціально-економічна характеристика елементів ринку та умови їх формування в Україні.

Сутність попиту і фактори, що його визначають. Закон попиту. Винятки дії закону попиту. Крива попиту. Зв'язок між попитом і ціною. Зміщення кривої попиту під впливом дії нецінових факторів.

Пропозиція: зміст і фактори, що на неї впливають. Закон пропозиції. Крива пропозиції та її властивості. Зв'язок між попитом і ціною. Нецінові фактори зміни пропозиції. Зміщення кривої пропозиції під впливом дії нецінових факторів. Особливості формування і зміни кривих пропозицій в перехідних економічних системах.

Ринкова рівновага. Утворення рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва. Фактори, які впливають на зміну ринкової рівноваги.

Сутність ціни. Механізм формування і функції ціни. Види цін. Концепція ціноутворення по Маршалу.

Сутність конкуренції. Місце конкуренції в ринковій економіці. Форми конкуренції. Типи конкурентної поведінки. Функції конкуренції. Методи конкурентної боротьби. Позитивні і негативні наслідки конкуренції.

Монополія та типи монополізації. Види монополій. Монопольна влада. Критерії та межі монополізації економіки. Недоліки надмірної монополізації економіки. Економічні наслідки монополій. Ринок монополістичної конкуренції. Особливості монополістичної конкуренції. Олігополістичний ринок. Суть олігополії. Олігополія і конкуренція. Олігополія та економічна ефективність.

Антимонопольна політика і антимонопольне законодавство. Світовий досвід створення антимонопольного законодавства. Проведення антимонопольної практики. Антимонопольна політика в Україні.

Тема 6. Підприємство і підприємництво в ринковій економіці

Підприємство як суб'єкт економічної системи. Організаційно-правові форми підприємств. Соціально-економічна характеристика підприємств. Функції підприємства. Організація процесу виробництва. Обмеженість ресурсів та шляхи її подолання.

Продукція підприємств та її економічні форми. Суть підприємництва та умови його існування. Види та суб'єкти підприємницької діяльності. Форми підприємництва. Підприємництво і бізнес. Перспективи розвитку підприємництва в Україні. Проблема банкрутства підприємств. Законодавство про банкрутство.

Тема 7. Капітал підприємства, його кругообіг та обіг

Сутність капіталу, його матеріально-речовий зміст та соціально-економічна форма. Капітал як фактор виробництва. Структура капіталу та його обіг. Кругообіг капіталу. Промисловий капітал. Стадії кругообігу і функціональні форми промислового капіталу. Основний капітал. Фізичне та моральне зношення основного капіталу. Механізм відтворення основного капіталу. Амортизація. Норма амортизації. Амортизаційний фонд як одне із джерел відтворення основного капіталу. Обіговий капітал. Час і швидкість обігу. Фактори, що впливають на швидкість обігу. Оборотні засоби та їх структура. Показники ефективності використання основного та обігового капіталу. Рентабельність.

Тема 8. Капітал сфери обігу

Сфера обігу в ринковій економіці. Виникнення сфери товарного обігу в процесі еволюції товарно-грошових відносин. Сутність, функції та місце сфери обігу у ринковій економіці. Сфера обігу як сфера функціонування торговельно-мінових та кредитних відносин, торговельного та позичкового капіталу. Торговельний капітал та його еволюція за сучасних умов. Особливості сфери функціонування торговельного капіталу та його функціональна структура. Сучасні форми торговельного підприємництва.

Товарна біржа. Торгові доми. Інтернет-торгівля у сфері ринкової інфраструктури. Торговельний прибуток і його норма.

Позичковий капітал як відокремлена частина грошових функціональних форм промислового і торговельного капіталу. Сутність та джерела позичкового капіталу. Позичковий процент і його джерела. Норма позичкового проценту та його динаміка. Роль процентної ставки. Кредит як форма руху позичкового капіталу. Форми кредиту. Роль і функції кредиту в сучасній ринковій економіці.

Банківська система як інфраструктурний елемент сучасної ринкової економіки. Банки, їх види та функції. Позабанківські кредитні заклади. Акціонерно-корпоративний капітал. Цінні папери акціонерних товариств. Акції. Облігації. Казначейські зобов'язання та ощадні сертифікати. Ринок цінних паперів. Фондова біржа та її функції.

Тема 9. Ринкові відносини в аграрному секторі

Аграрна сфера виробництва та її особливості. Сутність аграрних відносин. Форми господарювання у сільському господарстві: фермерські, кооперативні, державні, змішані. Рентні відносини. Сутність земельної ренти, її види та механізм створення. Розподіл і використання рентного доходу. Ринок землі. Попит і пропозиція на землю. Ціна землі.

Агропромислова інтеграція й агропромисловий комплекс. Механізм реалізації аграрних відносин в сучасних умовах. Державна політика регулювання та підтримки сільськогосподарського виробника..

Тема 10. Доходи населення, їх формування та розподіл

Доходи, їх види та джерела формування. Сутність та механізм розподілу доходів. Функціональний та персональний розподіл доходів. Форми розподілу доходів за трудові результати та економічну діяльність.

Заробітна плата: сутність, форми та системи заробітної плати. Дохід від кооперативно-колективної та індивідуальної трудової діяльності. Підприємницький дохід. Доходи від власності та рентні доходи. Сімейні доходи, їх структура та використання. Заощадження як необхідний елемент у структурі сімейних доходів. Номінальні та реальні доходи. Диференціація доходів та її межі. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині.

Соціальні аспекти економічних відносин. Рівень та якість життя населення. Прожитковий мінімум. Бідність. Необхідність та сутність системи соціального захисту населення. Основні елементи механізму соціального захисту. Державне регулювання розподілу доходів. Роль держави у забезпеченні соціального захисту в умовах переходу до ринкової економіки.

Тема 11. Держава та її економічні функції

Необхідність і межі державного регулювання ринкової економіки. Держава як суб'єкт економічної системи. Теоретичні погляди на роль держави в економіці та їх еволюція. Економічні функції держави. Форми, методи та інструменти державного регулювання економіки.

Фінансова система. Суть і структура фінансової системи. Державний бюджет. Місцеві бюджети. Формування доходів і витрат державних та місцевих бюджетів.

Податки. Елементи системи оподаткування. Крива Лаффера. Функції податків: фіскальна, регулююча, стимулююча. Класифікація податків. Бюджетно-податкова система як інструмент економічної політики держави. Необхідність державного регулювання в умовах ринкової економіки. Співвідношення державного і ринкового механізмів регулювання національної економіки.

Тема 12. Світове господарство і міжнародні економічні відносини

Сутність та етапи становлення світового господарства. Структура, основні риси та закономірності його розвитку.

Інтернаціоналізація господарського життя. Інтеграційні процеси на сучасному етапі. Основні форми міжнародних економічних відносин та види інтеграційних формувань. Міжнародна економічна інтеграція. Інтеграційні зв'язки й механізм міжнародного співробітництва. Головні інтеграційні угруповання світу. Процеси інтеграції у Європі та її форми. Роль транснаціональних корпорацій в інтернаціоналізації суспільного виробництва. Місце Європейського економічного співтовариства у світовій економіці. Перспективи інтеграції економіки України у світову економічну систему.

Міжнародна торгівля та її економічні основи. Міжнародний поділ праці, його принципи і форми. Міжнародна спеціалізація і кооперація виробництва. Особливості міжнародного поділу праці в сучасних умовах. Теорії міжнародної торгівлі. Протекціонізм і вільна торгівля. Митні і немитні засоби регулювання зовнішньої торгівлі. Всесвітній ринок товарів та послуг. Структура світового ринку. Основні тенденції розвитку світового ринку. Методи конкурентної боротьби на світовому ринку. Міжнародні торговельні організації.

Міжнародний рух капіталів. Причини, форми вивозу капіталу. Утворення міжнародного ринку капіталів. Особливості вивозу капіталу на нинішньому етапі розвитку світового господарства. Наслідки вивозу капіталу. Прямі та портфельні інвестиції. Міжнародні кредити.

Міжнародний валютний фонд. Європейський банк реконструкції та розвитку. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Зміст і структура світової валютної системи. Валютні ринки. Конвертованість національних валют. Фіксований і плаваючий курс. Міжнародні валютно-фінансові організації.

Міжнародна міграція робочої сили. Сутність і причини міжнародної міграції робочої сили. Основні напрями міграції. Утворення міжнародного ринку робочої сили.

Тема 13. Економічні аспекти глобальних проблем

Причини виникнення, сутність і класифікація глобальних проблем. Глобальні проблеми і шляхи їх розв'язання людством. Сучасні глобальні проблеми.

Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Екологічна криза та форми її прояву. Демографічні проблеми світу та шляхи їх вирішення. Проблема та шляхи скорочення зон зубожіння, голоду і хвороб у світі. Проблеми роззброєння та мирного використання атому. Необхідність і форми міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем та розвитку світового господарства.

Змістовий модуль 2. Макроекономіка

Тема 14. Предмет, метод та функції макроекономіки

Макроекономіка – розділ економічної теорії. Економічна система як об'єкт макроекономічного аналізу. Макроекономічні суб'єкти та їх взаємодія. Основні макроекономічні проблеми й суперечності.

Предмет макроекономіки. Функції макроекономіки. Методологія макроекономіки. Аналіз сукупних економічних тенденцій. Агреговані показники і функціональні взаємозв'язки між ними. Методи й принципи макроекономічних досліджень. Економічне моделювання. Екзогенні та ендогенні змінні макроекономічних моделей. Статичні й динамічні моделі. Ех-post аналіз в порівнянні з ех-ante аналізом. Мета та завдання макроекономіки. Макроекономічний аналіз як інструмент пізнання. Позитивний і нормативний аналіз. Теоретичне обґрунтування економічної політики. Макроекономічне прогнозування.

Становлення та розвиток макроекономіки. Сучасні макроекономічні теорії: посткейнсіанська макроекономіка, неокласична макроекономіка, монетаризм. Основні макроекономічні проблеми та суперечності економіки України.

Тема 15. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Економічний кругообіг у простій економічній системі. Структура моделі економічного кругообігу. Взаємодія між домогосподарствами і фірмами. Ринок ресурсів та ринок продуктів. Включення державного сектору в кругообіг доходів і продуктів. Роль фінансових посередників в економічному кругообігу. Модель кругообігу із включенням зовнішньоекономічного сектору. Система національних рахунків (СНР) як нормативна база макроекономічного рахівництва. Сутність СНР та її відмінність від системи БНГ (балансу народного господарства). Методологічні принципи побудови системи національних рахунків. Основні категорії системи національних рахунків: додана вартість, інституційні одиниці, сектори, операції, рахунки. Переваги та обмеження СНР. Проблеми впровадження СНР в Україні. Роль макроекономічних показників.

Основні макроекономічні показники: національний обсяг виробництва, загальний рівень цін, зайнятість. Валовий внутрішній продукт (ВВП) та валовий національний доход (ВНД). Методи обчислення ВВП: виробничий, кінцевого використання, розподільчий. Визначення кінцевої і проміжної продукції, доданої вартості. Подвійний рахунок та його виключення. Динаміка ВВП в Україні. СНР – система взаємопов'язаних показників. Співвідношення між основними показниками системи національних рахунків (СНР). Чистий національний доход (ЧНД). Чистий внутрішній продукт (ЧВП), Валовий національний наявний доход (ВННД). Обчислення реальних обсягів: номінальний і реальний ВВП. Темп росту й темп приросту реального ВВП. Індекс цін і дефлятор. Інфлювання та дефлювання ВВП. ВВП та суспільний добробут. Особливості макроекономічних показників. Неринкові операції. Зростання вільного часу. Поліпшення якісних характеристик продукції. ВВП та навколишнє середовище. Тіньова економіка. Методика обчислення обсягів тіньової економіки. Чистий економічний добробут (NEW).

Тема 16. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції

Сутність сукупного попиту, його відмінність від індивідуального попиту. Сукупний попит та його модель. Структура сукупного попиту. Споживчий попит. Інвестиційний попит. Попит держави. Попит закордону. Цінові фактори, які впливають на сукупний попит: зміна процентної ставки, ефект багатства, обсяг та структура імпорту. Крива сукупного попиту (AD). Нецінові фактори, які впливають на сукупний попит. Зміни в споживчих витратах,

інвестиційних витратах, державних витратах та у витратах на чистий експорт. Заплановані й фактичні витрати.

Сукупна пропозиція. Короткострокова крива сукупної пропозиції. Зміна цін і реального ВВП на різних ділянках короткострокової кривої сукупної пропозиції. Довгострокова крива сукупної пропозиції. Чинники. Які впливають на сукупну пропозицію: цінові фактори – зміна процентної ставки, зміна рівня цін; нецінові фактори – зміни цін на ресурси, продуктивності праці, правових норм. Кейнсіанська крива сукупної пропозиції. Класична крива сукупної пропозиції. Узагальнена крива сукупної пропозиції

Рівновага сукупного попиту та сукупної пропозиції. Рівноважний рівень цін. Рівноважний обсяг виробництва. Три варіанти макроекономічної рівноваги. «Сукупний попит - сукупна пропозиція» як базова модель економічної рівноваги. Довгострокова й короткострокова рівновага. Порушення рівноваги сукупного попиту та сукупної пропозиції. Механізм відновлення рівноваги. Мультиплікатор у моделі AD-AS. Парадокс ощадливості. Сучасні теорії сукупної пропозиції.

Тема 17. Споживання, заощадження та інвестиції

Споживання і заощадження. Дохід кінцевого використання і споживання. Функція споживання. Споживання як функція доходу кінцевого використання. Функція заощадження. Середні схильність до споживання й заощадження. Гранична схильність до споживання та заощадження. Автономне споживання і чинники, які на нього впливають. Графік функції споживання (C). Графік функції заощадження (S). Теорії споживання. Кейнсіанська та неокласична концепції споживання. Чинники споживання і заощадження, не пов'язані з поточним доходом. Вибір активу заощадником. Ліквідність активу. Активи вищої та нижчої цінності. Види заощаджень. Національні заощадження. Рівень заощаджень. Динаміка середньої схильності до споживання. Особливості споживання в Україні в умовах ринкової трансформації національної економіки.

Інвестиції як компонент сукупних витрат. Інвестиційна функція та її графік. Роль інвестицій в економіці. Нестабільність інвестицій. Інвестиції в економіку України. Процентна ставка як чинник інвестиційного попиту. Номінальна й реальна процентна ставка. Процентна ставка і чиста прибутковість інвестицій. Автономні інвестиції.

Сутність мультиплікатора. Таблична модель мультиплікативного процесу. Модель простого мультиплікатора. Мультиплікатор Кейнса. Мультиплікативна зміна реального ВВП. Вплив інфляції на мультиплікативний ефект. Парадокс ощадливості. Вплив інвестицій на обсяг національного виробництва. Індукційовані інвестиції. Модель акселератора. Модель взаємодії мультиплікатора-акселератора.

Тема 18. Класична модель макроекономічної рівноваги

Рівновага економічних систем та механізм її забезпечення. Рівновага ринкової економіки. Передумови й еволюція розвитку класичної моделі макроекономічної рівноваги. Класична модель макроекономічної рівноваги: взаємодія ринків ресурсів, товарів, грошей та інвестицій. Гіпотези класичної моделі макроекономічної рівноваги. Ринок ресурсів.

Праця як головний ресурс класичної макромоделі. Умови рівноваги ринку праці за класичною моделлю. Взаємозв'язок графіка рівноваги ринку праці з виробничою функцією. Визначення рівноважного обсягу виробництва.

Ринок грошей та його рівновага. Графік рівноваги ринку товарів за класичною моделлю.

Ринок заощаджень. Вплив процентної ставки на ринок заощаджень. Графік рівноваги ринку заощаджень.

Загальна рівновага класичної макромоделі: система взаємопов'язаних графіків.

Тема 19. Рівновага національного ринку у моделі IS-LM

Ринок товарів та платних послуг. Модель «витрати-випуск» - кейнсіанська модель товарного ринку. Закрита економіка.

Сукупні видатки. Заплановані видатки, фактичні видатки. Графік «кейнсіанський хрест». Встановлення рівноваги на товарному ринку без державного втручання та з ним. Інфляційний та дефляційний (рецесійний) розриви. Модель «вилучення – ін'єкції». Мультиплікатор видатків. Графік Хікса – Хансена для ринку товарів та платних послуг – крива IS. Фактори, які впливають на переміщення кривої IS.

Ринок грошей та цінних паперів. Пропозиція грошей. Попит на гроші. Мотиви попиту на гроші: операційний, спекулятивний, обачливості. Ліквідна пастка. Інвестиційна пастка. Умови рівноваги на ринку грошей та цінних паперів. Графік Хікса – Хансена для ринку грошей та цінних товарів – крива LM. Фактори, які впливають на переміщення кривої LM.

Ринок робочої сили. Пропозиція робочої сили. Попит на робочу силу. Умови рівноваги на ринку робочої сили. Реальна та номінальна заробітна плата.

Загальна рівновага на ринку товарів і послуг, грошей та цінних паперів. Модель IS – LM – як аналітичний засіб макроекономічної політики. Аналіз руху по кривих та переміщення кривих в моделі IS – LM. Вплив держави на загальну рівновагу засобами монетарної й фінансової політики. Застосування моделі IS – LM для аналізу економіки України.

Тема 20. Фінансова політика держави

Зміст фінансової політики: цілі та інструменти. Податкові надходження як основне джерело доходів держави. Прямі й непрямі податки та їх роль у наповненні бюджету. Принципи ефективного оподаткування.

Державні видатки і їх структура. Поточні та капітальні витрати держави. Дискреційна фінансова політика. Стимулююча й стримуюча фінансова політика. Модель впливу державних витрат та податків на сукупний обсяг виробництва. Мультиплікатор державних витрат і податковий мультиплікатор. Мультиплікатор збалансованого бюджету. Недискреційна (автоматична) фінансова політика. Прогресивна шкала оподаткування. Соціальні трансферти. Стабілізаційний вплив на економіку автоматичної фінансової політики в умовах падіння та зростання виробництва. Фінансова політика з урахуванням пропозиції. Наслідки фінансової політики на основі моделей «сукупний попит-сукупна пропозиція», «витрати-випуск», «AD-AS». Вплив зниження податків на ВВП згідно з теорією економіки пропозиції.

Фінансова політика й державний бюджет. Концепції збалансування державного бюджету. Вплив фінансової політики та циклічних коливань на державний бюджет. Бюджетний дефіцит: причини виникнення і економічні наслідки. Державне бюджетне обмеження. Циклічний і структурний дефіцити бюджету. Джерела дефіцитного фінансування. Емісійне й боргове фінансування бюджетного дефіциту. Державний борг та його структура. Економічні наслідки державного боргу. Ефект витіснення державою приватних інвестицій і тягар боргу для майбутніх поколінь. Методи управління державним боргом. Рефінансування. Реструктуризація. Боргові свопи. Списання боргу. Державний борг України та можливості його погашення. Фінансова політика в Україні: основні напрями й протиріччя.

Тема 21. Монетарна політика

Грошовий ринок. Грошова пропозиція та способи її вимірювання. Грошова маса і грошова база. Коефіцієнт монетизації. Попит на гроші й фактори, що його визначають. Модель попиту на гроші Баумоля-Тобіна. Механізм функціонування грошового ринку.

Центральний (національний) банк як суб'єкт монетарної політики. Операції центрального (національного) банку і грошова база. Інструменти центрального банку: політика облікової ставки, політика банківських резервів, операції на відкритому ринку. Механізм створення грошей банками. Вплив монетарної політики на економіку: політика «дорогих» та «дешевих» грошей. Передавальний (трансмісійний) механізм монетарної політики. Грошовий та депозитний мультиплікатори.

Суть монетарної політики. Дискреційна і недискреційна монетарна політика. Стратегії монетарної політики. Таргетування як стратегія монетарної політики. Правила проведення монетарної політики. Проблема ефективності монетарної політики. Наслідки монетарної політики за моделлю IS – LM. Координація монетарної та фінансової політики у моделі IS – LM. НБУ й монетарна політика в Україні.

Заходи щодо стабілізації монетарної системи в трансформаційних економіках. Проблеми довіри до грошей і монетарної політики.

Тема 22. Циклічні коливання та економічне зростання

Макроекономічна нестабільність і нерівномірність економічного розвитку. Економічні (ділові) цикли. Типи циклів. Теорії циклічних коливань. Циклічні коливання та їх види. Класифікація макроекономічних змінних для типового ділового циклу: проциклічні, антициклічні, ациклічні. Макроекономічний аналіз циклічних коливань.

Циклічність, інфляція й безробіття як форми прояву макроекономічної нестабільності. Кейнсіанська й неокласична теорія економічних циклів. Застосування моделей AD-AS і IS – LM для аналізу циклічних коливань. Концепція реальних економічних циклів Д. Кюдланла та Е. Прескота. Рівноважний циклічний процес Р. Лукаса. Теорія циклічних коливань М.І. Туган-Барановського. Адаптація економіки до циклічних коливань.

Державне антициклічне регулювання. Особливості економічного циклу в Україні. Макроекономічна динаміка.

Сутність економічного зростання. Передумови й характерні риси сучасного економічного зростання. Джерела економічного зростання. Методи обчислення джерел економічного зростання. Науково-технічний прогрес. Джерела зростання економіки України. Типи економічного зростання. Фактори, які стримують економічне зростання. Моделювання економічного зростання. Економічне зростання на основі моделі AD-AS і кривої виробничих можливостей. Модель економічного зростання Харода-Домара. Модель економічного зростання Р. Солоу. Стаціонарний стан. «Золоте» правило нагромадження капіталу. Теорії розвитку: порівняльний аналіз.

Економічне зростання та економічний розвиток. Державне регулювання економічного зростання. Показники рівня економічного розвитку. Особливості економічного зростання в Україні.

Тема 23. Інфляція та антиінфляційна політика

Інфляція як макроекономічне явище. Розрахунок темпу інфляції. Класифікація інфляції: за критерієм рівня; за формою прояву; за можливістю передбачення та за причинами виникнення.

Інфляція попиту на основі моделі AD-AS. Монетарні та немонетарні фактори інфляції попиту. Передчасна й чиста інфляція попиту. Інфляційний розрив. Інфляція витрат (пропозиції) на основі моделі AD-AS. Стагфляція. Причини інфляції витрат. Інфляційна спіраль.

Теоретичні підходи до пояснення причин інфляції. Кейнсіанський і класичний погляди на інфляцію.

Зарплата, безробіття та інфляція. Крива Філіпса і її сучасна інтерпретація. Монетаристське пояснення причин інфляції. Соціально-економічні наслідки передбачуваної та непередбачуваної інфляції. Інфляційний податок і сеньйораж. Крива Лаффера для інфляційного податку. Інфляція та динаміка реальної процентної ставки. Принцип Фішера. Антиінфляційна політика держави та її роль у стабілізації економіки. Коефіцієнт дезінфляції.

Особливості антиінфляційного регулювання в трансформаційних економіках. Інфляційні процеси в Україні: причини, наслідки й засоби стримування. Визначення і типи безробіття. Причини, структура і динаміка безробіття в Україні.

Тема 24. Безробіття та політика зайнятості

Механізм функціонування ринку праці. Чинники, що впливають на співвідношення попиту і пропозиції на ринку праці. Безробіття як відхилення від рівноваги. Рівень зайнятості та рівень безробіття. Види безробіття: фрикційне, структурне й циклічне. Фактичний та природний рівень безробіття і фактори, що його визначають. Розрахунок змін в обсягах ВВП під впливом відхилень безробіття від природного рівня.

Кейнсіанське пояснення безробіття. Розрив безробіття як результат неефективного попиту. Неокласичні пояснення причин безробіття. Рекомендації щодо подолання безробіття з точки зору різних теоретичних концепцій. Економічні і соціальні наслідки безробіття. Закон і крива Оукена.

Взаємозв'язок безробіття та інфляції. Крива Філіпса. Засоби державного регулювання зайнятості. Політика попиту та політика пропозиції у регулюванні ринку праці: переваги й ефективність.

Соціальний захист безробітних. Макроекономічні засади політики зайнятості. Особливості ринку праці та стан безробіття в Україні.

Тема 25. Макроекономічна політика у відкритій економіці

Механізм зовнішньоекономічної політики. Інструменти зовнішньоторговельної політики. Іноземне інвестування. Порівняльна та абсолютна перевага.

Платіжний баланс. Типові компоненти платіжного балансу. Класифікація статей платіжного балансу та їх взаємозв'язок. Платіжний баланс України. Валютний курс. Реальний і номінальний валютні курси. Вплив інфляції на номінальний валютний курс. Види валютних курсів. Попит та пропозиція валюти. Міжнародні системи валютних курсів: Бреттон-Вудська і Ямайська. Зв'язок валютного курсу з платіжним балансом. Розрахунок ВВП у відкритій економіці.

Міжнародний потік товарів та капіталів. Вплив зовнішньої торгівлі на ВВП. Вплив чистого експорту на ВВП. Вплив обмінного курсу на чистий експорт. Мультиплікатор зовнішньої торгівлі. Гранична схильність до імпорту. Модель Манделла-Флемінга для відкритої економіки. Модель IS – LM для відкритої економіки при плаваючому валютному курсі. Крива IS. Особливості кривої LM у системі координат дохід – процентна ставка та дохід – обмінний курс.

Рівновага моделі IS – LM і вплив на неї грошової, фінансової та зовнішньоекономічної політики. Модель IS – LM для відкритої економіки при фіксованому валютному курсі. Порівняльний аналіз макроекономічної політики при фіксованому й плаваючому обмінних курсах. Висновки моделі Манделла-Флемінга.

Змістовий модуль 3. Мікроекономіка

Тема 26. Корисність економічного блага. Економічний вибір

Корисність і уподобання в економічній теорії. Поняття корисності. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності. Закон спадної граничної корисності економічного блага. Процес споживання та динаміка зміни сукупної та граничної корисності. Закон спадної граничної корисності економічного блага. Уподобання споживача.

Побудова кривих байдужості. Карта кривих байдужості. Властивості кривих байдужості. Окремі випадки кривих байдужості. Поняття взаємозамінних благ, взаємодоповнюючих благ, нейтральних благ, благ з від'ємною корисністю. Види поверхонь байдужості для перерахованих вище благ (пара взаємозамінних благ, пара взаємодоповнюючих благ, пара «нейтральне благо – благо з додатною корисністю»).

Гранична норма заміщення. Бюджетне обмеження споживача. Модель можливого. Поняття нахилу бюджетної лінії. Вплив зміни доходу споживача, система оподаткування,

субсидій, квот тощо на положення бюджетної лінії. Зміна цін та її вплив на бюджет споживача.

Рівновага споживача: економічна, алгебраїчна та графічна інтерпретація. Вибір оптимального споживчого кошика. Методи знаходження точки рівноваги.

Тема 27. Аналіз поведінки споживача

Реакція споживача на зміну доходу. Крива «дохід-споживання». Функція попиту від доходу: крива Енгеля. Поняття нормальних благ та благ нижчої споживчої цінності. Функції Торнквіста. Реакція споживача на зміну цін товарів. Крива «ціна-споживання». Крива індивідуального попиту. Поняття звичайних благ та благ Гіффена.

Ефект заміни та ефект доходу. Вплив ефектів за Слуцьким та за Хіксом. Рівняння Слуцького. Взаємодія ефектів заміни та доходу. Прийняття рішень в ситуаціях з ризиком. Невизначеність та економічний ризик. Умови схильності та несхильності споживача до ризику. Ризик та ефективність економічних рішень.

Тема 28. Попит та пропозиція

Ринковий попит як сума індивідуальних попитів (означення, побудова графіків). Зміна попиту та зміна обсягу попиту, фактори зміни (економічний, алгебраїчний, графічний аналіз).

Ринкова пропозиція. Зміна пропозиції та зміна обсягу пропозиції, фактори зміни (економічний, алгебраїчний, графічний аналіз). Взаємодія попиту та пропозиції.

Рівноважна ціна та ціна рівноваги, обсяг рівноваги. Механізм встановлення рівноваги (павутиноподібна модель). Вплив зміни попиту та пропозиції на рівновагу, взаємодія змін попиту та пропозиції.

Поняття надлишку споживача та надлишку виробника. Практичне застосування аналізу рівноваги: встановлення мінімуму заробітної плати, стелі цін, податки, квоти та тарифи, державний та приватний сектори. Нецінове формування дефіциту. Акцизні податки та максимізація акцизного збору.

Тема 29. Теорія еластичності

Поняття «еластичності» для загального випадку. Концепція еластичності взаємопов'язаних показників. Еластичність попиту. Основні властивості еластичності. Оцінка еластичності зростаючої та спадної функції. Еластичність ступеневої функції. Дуговий метод розрахунку еластичності. Еластичність попиту за чинниками впливу: еластичність попиту за власною ціною блага, еластичність попиту за ціною взаємодоповнюваного блага та за ціною взаємозамінного блага (перехресна еластичність), еластичність попиту за доходом. Зв'язок між еластичністю попиту за власною ціною блага та доходом виробника.

Еластичність пропозиції. Фактори впливу на еластичність пропозиції. Еластичність пропозиції за власною ціною блага, еластичність пропозиції за цінами факторів виробництва.

Тема 30. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель фірми

Фірма як суб'єкт ринку та виробнича ринкова система. Фактори виробництва та їх класифікація. Мотивація поведінки фірми. Економічні періоди функціонування фірми та множина можливих комбінацій ресурсів. Миттєвий, короткотерміновий та довготерміновий періоди функціонування фірми.

Поняття та параметри виробничої функції. Виробнича функція як економічна модель технології, способи побудови виробничої функції (табличний, алгебраїчний, графічний). Основні властивості виробничих функцій.

Сукупний. Середній та граничний продукт у короткотерміновому періоді: означення, графічний аналіз взаємного розміщення кривих. Закон спадної продуктивності факторів виробництва. Двофакторна виробнича функція. Ізокванта та її властивості. Карта ізоквант. Гранична норма технічного заміщення. Границі заміщення факторів. Зміна технологій, зміна

масштабу у довготерміновому періоді. Постійний, спадний та зростаючий ефект від збільшення масштабу виробництва.

Тема 31. Витрати виробництва

Поняття і види витрат виробництва. Бухгалтерський і економічний підходи до визначення витрат. Альтернативні витрати. Явні та неявні, зовнішні і внутрішні витрати. «Нормальний прибуток» як елемент витрат. Бухгалтерський і економічний прибуток.

Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Постійні, змінні, сукупні, середні і граничні витрати. Означення, графічний аналіз особливостей взаємного розташування та закономірностей зміни кожного з виду витрат, точки мінімуму та їх взаємне розташування. Закон зростання граничних витрат.

Витрати виробництва у довгостроковому періоді. Криві довгострокових витрат та їх види. Поняття ізокости: означення, побудова, властивості. Карта ізокост. Рівновага виробника: вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску. Рівновага виробника: алгебраїчна, економічна та графічна інтерпретації. Траєкторія розширення виробничої діяльності фірми. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства.

Тема 32. Ринок досконалої конкуренції

Поняття ринкової структури. Види ринкових структур та їх ознаки. Характерні риси ринку досконалої конкуренції. Досконало конкурентна фірма та умови її функціонування. Ринковий попит та крива попиту на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції.

Середній, сукупний та граничний дохід фірми, їх графічне відображення. Граничний дохід та його співвідношення з лінією попиту на продукцію фірми. Конкурентна стратегія фірми у короткостроковому періоді. Максимізація прибутку. Дослідження умов прибутковості та збитковості фірми: графічний аналіз впливу ринкової ціни на взаємне розміщення сукупних витрат, сукупного доходу та прибутку фірми – досконалого конкурента. Ринкова ціна та умови: прибутковості, беззбитковості, збитковості, повного згортання виробництва фірми (графічно).

Пропозиція фірми та ринкова пропозиція. Конкурентна стратегія фірми у довгостроковому періоді. Ефективність ринку досконалої конкуренції.

Тема 33. Монопольний ринок

Модель чистої монополії та її характеристика. Поняття та ознаки. Природні, економічні, адміністративні та правові бар'єри монопольного ринку. Різновиди монополій: відкриті, закриті, природні. Монопсонія.

Монопольний ринок у короткостроковому та довгостроковому періодах. Визначення монополістом ціни та обсягу виробництва: (алгебраїчна та графічна інтерпретації). Вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту. Пропозиція фірми монополіста та особливості її формування. Цінова дискримінація. Рівновага фірми-монополіста у довгостроковому періоді. Економічні наслідки та соціальна ціна монополії.

Порівняльний аналіз досконалої конкуренції та монополії. Державне регулювання монопольної діяльності, антимонопольна політика.

Тема 34. Ринок монополістичної конкуренції

Сутність та основні риси ринку монополістичної конкуренції: ознаки та умови функціонування. Ринкова поведінка монополістичного конкурента. Максимізація прибутку. Цінова політика фірми. Короткотермінова та довготермінова рівновага фірми (графічна інтерпретація). Сутність та передумови розвитку нецінової конкуренції. Поглиблення диференціації продукту: позитивні та негативні наслідки.

Вплив рекламної діяльності на обсяги виробництва та витрати. Економічна доцільність реклами. Суспільна ціна монополістичної конкуренції, порівняльний аналіз з ринком досконалої конкуренції та монопольним ринком.

Тема 35. Олігополістична структура ринку

Олігополія, її сутність та основні ознаки. Показники концентрації ринку. Основні причини існування олігополії. Різноманітність олігополістичних структур, загальна взаємозалежність і складність аналізу поведінки підприємства на ринку. Дуополія: суть моделей Курно та Бертрана. Олігополістичне ціноутворення. Моделі олігополістичного ціноутворення: цінова війна та її наслідки; картель та легальні угоди; таємні та мовчазні змови (лідерство у цінах). Модель ламаної кривої попиту. Ціноутворення за принципом: «витрати плюс...». Основний зміст нецінової конкуренції.

Олігополія та економічна ефективність. Науково-технічний прогрес за умов олігополії. Економічні наслідки олігополії. Державне регулювання олігополії.

Тема 36. Похідний попит

Похідний попит. Взаємозв'язок ринку продукту та ринків факторів виробництва. Попит на продукт та попит на фактори виробництва. Вплив різновиду структури ринку продукту на похідний попит. Похідний попит за досконалої конкуренції на ринку продукту та на ринку факторів виробництва. Цінова еластичність попиту на ресурс виробництва. Похідний попит та принцип оплати факторів. Порівняння граничного доходу та граничних витрат товаровиробника при споживанні одного фактора виробництва.

Тема 37. Ринок праці

Праця як фактор виробництва, її мобільність. Характеристика досконало конкурентного ринку праці. Обґрунтування рішення про найм. Формування індивідуального, галузевого та ринкового попиту на працю.

Ринкова пропозиція праці на досконало конкурентному ринку. Обґрунтування вибору робітника щодо праці та відпочинку: інструментарій ординалістської теорії корисності. Особливості ринкової пропозиції праці.

Рівновага на ринку праці. Еластичність пропозиції праці для галузей з різною динамікою витрат на виробництво. Контроль профспілок над пропозицією робочої сили, рівнем заробітної плати та продуктивністю праці. Двостороння монополія і визначення реального рівня заробітної плати.

Тема 38. Ринок капіталу

Капітал як фактор виробництва. Капітал як ресурс тривалого використання; форми капіталу. Попит та пропозиція капіталу. Поняття вибору у часі.

Споживання та інвестиції. Уподобання у часі. Побудова бюджетного обмеження для випадку вибору обсягів споживання між теперішніми та майбутніми періодами. Оптимальний вибір.

Попит та пропозиція капіталу. Вступ до аналізу інвестиційних рішень. Поняття дисконтованої величини. Види процентних ставок. Реальна та номінальна процентні ставки. Рівень дохідності, прибуток на капітал. Поняття теперішньої та майбутньої вартості у прийнятті інвестиційних рішень.

Рівновага на ринку капіталу. Формування процентної ставки як рівноважної ціни капіталу.

Ринок землі. Особливості землі як фактору виробництва. Особливості формування пропозиції землі та попиту на землю. Рента. Ціна землі як капіталізована рента.

Тема 39. Економічна ефективність та добробут

Аналіз ринкової рівноваги. Часткова та загальна рівновага. Ефект зворотного зв'язку. Закон Вальраса. Рівновага в економіці обміну. Поняття загальної рівноваги за Парето. Ефективність та економіка добробуту. Парето-ефективний стан економіки. Теореми суспільного добробуту. Критерії оцінки добробуту: утилітаристський критерій, критерій Роулза, критерій Хікса. Теорія загальної рівноваги та політика в галузі економіки добробуту: ефективність та справедливість.

Тема 40. Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага

Зовнішні ефекти, їх економічний зміст. Поняття про зовнішні ефекти. Позитивні зовнішні ефекти, їх сутність, вплив на обсяг та ціну рівноваги; заходи щодо корегування (графічна інтерпретація). Негативні зовнішні ефекти, їх сутність, вплив на обсяг та ціну рівноваги; заходи щодо корегування (графічна інтерпретація). Суспільні та приватні витрати (вигоди). Коригуючі податки та субсидії. Теорема Коуза-Стіглера.

Громадські блага і громадський вибір. Поняття громадських благ. Приватні та громадські блага. Попит на громадські блага і ефективний їх обсяг. Особливості формування попиту, пропозиції та ціни рівноваги. Забезпечення громадськими благами: можливість ринку і держави.

Економічна роль держави у ринковій економіці. Необхідність та причини втручання держави в економічні процеси за ринкових умов. Теорія суспільного вибору: способи прийняття рішень та проблеми ефективності

4. Структура навчальної дисципліни (3-й семестр)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	інд.	с. р.		л	п	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1.										
Змістовий модуль 1. Основи економічної теорії										
Тема 1-2. Предмет і метод економічної теорії Економічна система суспільства	8	2		1	5	10	2		1	7
Тема 3-4. Виробництво, його сутність та роль у житті суспільства. Теорія товару і грошей	10	2	2	1	5	8			1	7
Тема 5. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи	10	2	2	1	5	10	1	1	1	7
Тема 6. Підприємство і підприємництво в ринковій економіці	8	2		1	5	8			1	7
Тема 7. Капітал підприємства, його кругообіг та обіг	8	2		1	5	8			1	7
Тема 8. Капітал сфери обігу	6	2		1	3	8			1	7
Тема 9-10. Ринкові відносини в аграрному	10	2	2	1	5	8			1	7

секторі Доходи населення, їх формування та розподіл										
Разом за 1 модуль.	60	14	6	7	33	60	3	1	7	49
Модуль 2										
Тема 11. Держава та її економічні функції	5	2		1	2	8			1	7
Тема 12-13. Світове господарство і міжнародні економічні відносини. Економічні аспекти глобальних проблем	9	2	2	1	4	8			1	7
а 14. Предмет, метод та функції макроекономіки	8	2		1	5	8			1	7
Тема 15-16. Макроекономічні показники в системі національних рахунків. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції	10	2	2	1	5	10	2		1	7
Тема 17. Споживання, заощадження та інвестиції	10	4		1	5	10	1	1	1	7
Тема 18-19. Класична модель макроекономічної рівноваги. Рівновага національного ринку у моделі IS-LM	10	2	2	1	5	8			1	7
Тема 20. Фіскальна політика держави	8	2	2	1	3	8			1	7

Разом за 2 модуль	60	16	8	7	29	60	3	1	7	49
Усього годин за 3 семестр	120	30	14	14	62	120	6	2	14	98
Підсумкового контролю знань – залік										

(4-й семестр)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	інд	с.р.		л	п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 3.										
Тема 21. Монетарна політика	8	2		1	5	10	2		1	7
Тема 22. Циклічні коливання та економічне зростання	10	2	2	1	5	8			1	7
Тема 23-24. Інфляція та антиінфляційна політика. Безробіття та політика зайнятості	10	2	2	1	5	10	1	1	1	7
Тема 25. Макроекономічна політика у відкритій економіці	5	2		1	2	8			1	7
Змістовий модуль 3 Мікроекономіка										
Тема 26-27. Корисність економічного блага. Економічний вибір. Аналіз поведінки споживача.	8	2		1	5	8			1	7
Тема 28-29 Попит та пропозиція. Теорія еластичності	10	2	2	1	5	8			1	7
Тема 30-31. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна	9	2	2	1	4	8			1	7

модель фірми. Витрати виробництва										
Разом за 3 модуль.	60	14	8	7	31	60	3	1	7	49
Модуль 4										
Тема 32 Ринок досконалої конкуренції	8	2		1	5	8			1	7
Тема 33. Монопольний ринок	10	2	2	1	5	10	2		1	7
Тема 34. Ринок монополістичної конкуренції	8	2		1	5	8			1	7
Тема 35. Олігополістична структура ринку	10	2	2	1	5	9	1		1	7
Тема 36 Похідний попит.	5	2		1	2	8			1	7
Тема 37-38 Ринок праці. Ринок капіталу. Ринок землі	10	2	2	1	5	9		1	1	7
Тема 39-40. Економічна ефективність та добробут. Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага	9	4		1	4	8			1	7

Разом за 4 модуль	60	16	6	7	31	60	3	1	7	49
Усього годин за 4 семестр	120	30	14	14	62	120	6	2	14	98
Підсумкового контролю знань – іспит										
Усього годин за курс	240	60	28	28	124	240	12	4	28	196

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Денне	Заочне
1	Теорія товару і грошей	2	
2	Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи	2	1
3	Капітал сфери обігу		
4	Доходи населення, їх формування та розподіл.	2	
5	Економічні аспекти глобальних проблем	2	
6	Макроекономічні показники в системі національних рахунків	2	
7	Споживання, заощадження та інвестиції.		1
8	Класична модель макроекономічної рівноваги	2	
9	Фіскальна політика держави	2	
10	Циклічні коливання та економічне зростання	2	
11	Безробіття та політика зайнятості	2	1
12	Теорія еластичності	2	
13	Витрати виробництва	2	
14	Монопольний ринок	2	
15	Олігополістична структура ринку	2	
16	Ринок капіталу. Ринок землі	2	1
17	Економічна ефективність та добробут		
Разом		28	4

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	-	-

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Денне	Заочне
1	Становлення та основні етапи розвитку економічної теорії як науки	2	7
2	Власність як економічна категорія. Трансформація відносин власності в Україні	3	7
3	Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники. Форми організації суспільного виробництва	3	7
4	Теоретичні концепції виникнення та сутність грошей. Інфляція, її суть, причини і соціально-економічні наслідки	2	7
5	Ціна і ціноутворення. Конкуренція і монополія. Антимонопольне законодавство	5	7
6	Підприємництво в ринковій економіці. Проблема банкрутства підприємств Амортизація і механізми відтворення основного капіталу.	5	7
7	Сутність та джерела позичкового капіталу. Роль і функції кредиту в ринковій економіці. Банківська система в Україні.	3	7
8	Агропромислова інтеграція і агропромисловий комплекс. Сімейні доходи, їх структура та використання. Соціальні аспекти економічних відносин.	5	7
9	Міжнародна торгівля та її економічні основи. Міжнародна економічна інтеграція та економіка України. Валютна система і валютні відносини	4	7
10	Становлення та розвиток макроекономіки як науки	5	7

11	Сутність СНР та її відмінність від системи БНГ. Проблеми впровадження СНР в Україні. Нові макроекономічні показники.	2	7
12	Сучасні теорії сукупної пропозиції	3	7
13	Види заощаджень. Особливості споживання та інвестиції в економіку України. Модель акселератора	5	7
14	Рівновага національного ринку у моделі IS-LM	5	7
15	Фіскальна політика в Україні: основні напрями й протиріччя	3	
16	Моделі попиту на гроші. Монетарна політика в Україні	5	
17	Теорії циклічних коливань та економічного зростання. Особливості економічного зростання в Україні.	5	7
18	Інфляційні процеси в Україні. Соціальний захист безробітних. Особливості ринку праці та стан безробіття в Україні.	5	7
19	Платіжний баланс України. Модель Мандела-Флемінга та модель IS-LM для відкритої економіки	2	7
20	Аналіз поведінки споживача. Вплив ефектів за Слуцьким та за Хіксом.	5	7
21	Механізми встановлення ринкової рівноваги. Теорії еластичності.	5	7
22	Періоди функціонування фірми. Ізокоста та ізокванта. Ефект масштабу виробництва.	2	7
23	Рівновага виробника. Траєкторія розширення виробничої діяльності фірми.	4	7
24	Ефективність ринку досконалої конкуренції. Стратегія фірми у довгостроковому періоді	5	7
25	Цінова дискримінація. Рівновага фірми-монополіста у довготерміновому періоді. Державне регулювання монопольної діяльності.	5	
26	Рекламна діяльність і виробництво. Порівняльний аналіз ринків монополістичної, досконалої конкуренції та ринку чистої монополії.	5	7
27	Дуополія: суть моделей Курно та Бертрана. Моделі ціноутворення на ринку олігополії. Картель та легальні угоди	5	7
28	Похідний попит та принцип оплати факторів	2	7
29	Ринок праці і дія профспілок. Монополія і рівновага на ринку праці. Рівень заробітної плати і	5	7

	продуктивність праці.		
30	Рівень доходності, прибуток на капітал. Рівновага на ринку капіталу. Ринок землі. Економічна ефективність та добробут. Теореми суспільного добробуту. Критерії оцінки добробуту.	5	7
31	Теорема Коуза-Стіглера. Громадські блага і громадський вибір. Теорія суспільного вибору	4	7
	Разом	124	196

9. Індивідуальні завдання

При вивченні курсу «Економічна теорія» здобувачам вищої освіти за темами, вказаними в тематичному плані дисципліни та у методичних рекомендаціях до самостійної роботи, пропонуються наступні види індивідуальних завдань:

- підготовка наукової статті до друку;
- виступ на наукових конференціях (друковані тези);
- участь у Інтернет - конференціях;
- участь у студентських олімпіадах;
- конспект з теми (модуля) за заданим викладачем або власно розробленим здобувачем вищої освіти планом;
- реферат з теми (модуля) або вузької проблематики;
- представлення презентації з проблемної теми тощо.

Реферативна доповідь та участь в її обговоренні можуть бути предметом окремого оцінювання викладачем або враховуватись ним при оцінці інших форм контролю.

Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання – контрольна робота.

Рекомендована тематика рефератів, виступів, доповідей (для студентів денної форми навчання):

1. Українська економічна думка.
2. Видатні економісти ХХ ст.
3. Місце та роль економічної теорії як науки у сучасному суспільстві.
4. Японське та південно – корейське диво: причини, шляхи досягнення.
5. Багатоманітність форм господарювання в ринковій економіці.
6. Інтелектуальні форми власності.
7. Приватизаційний процес і роздержавлення в Україні. Їх економічні і соціальні результати.
8. Рациональне використання економічних ресурсів.
9. Поділ і кооперація праці в сучасній економіці.

10. НТП: етапи розвитку, форми.
11. Сучасна науково-технічна революція і її особливості.
12. Історія виникнення паперових та кредитних грошей.
13. Еволюція грошової системи в Україні.
14. Інфляція в Україні: причини та соціально-економічні наслідки.
15. Світовий досвід антиінфляційної політики та можливості її застосування в Україні.
16. Особливості становлення ринкових відносин в Україні.
17. Моделі ринку в сучасному світі.
18. Біржі та їх роль в економіці.
19. Цінні папери: їх сутність та види.
20. Проблема демонополізації та формування конкурентного середовища в Україні.
21. Шляхи подолання «тіньової економіки».
22. Проблеми розвитку підприємництва в українській економіці.
23. Державна підтримка розвитку малого бізнесу в Україні.
24. Ризик у діяльності фірми: види ризику, методи його виміру та види страхування.
25. Роль малого і середнього бізнесу в розвитку економіки розвинених країн.
26. Наукове підприємництво: ризики і можливості.
27. Проблема банкрутства в Україні та світі.
28. Виникнення сфери товарного обігу в процесі еволюції товарно-грошових відносин.
29. Товарні біржі та їх роль в ринковій економіці.
30. Сучасні форми торговельного підприємництва
31. Цінні папери: їх сутність та види.
32. Проблеми і перспективи розвитку фондового ринку в Україні.
33. Особливості розвитку аграрного сектора економіки в Україні.
34. Становлення ринку землі в українській економіці.
35. Ціна землі – як капіталізована рента.
36. Проблеми і перспективи розвитку АПК в Україні.
37. Доход і прибуток фірми. Державна політика регулювання доходів населення.
38. Шведська модель перерозподілу доходів.
39. Нові форми організації заробітної плати.
40. Теорія компенсаційної заробітної плати. Ціна землі – як капіталізована рента.
41. Генезис та еволюція системи соціального захисту населення.
42. Абсолютна і відносна бідність, фізична злиденність.
43. Концепція соціально-орієнтованого ринку. Розробка та наслідки застосування в різних країнах світу.

44. Система соціального захисту безробітних.
45. Досвід державного регулювання соціальних процесів в розвинених країнах світу.
46. Фінансова політика держави та її функції.
47. Дефіцит державного бюджету та шляхи його скорочення.
48. Принципи оподаткування в сучасній економіці.
49. Державний борг України.
50. Методи державного регулювання економіки.
51. Структура світового господарства.
52. Інтернаціоналізація господарського життя.
53. Україна у системі міжнародного поділу праці.
54. Міжнародна міграція робочої сили: види та напрями.
55. Зовнішня торгівля України.
56. Міжнародний вивіз капіталу та його форми.
57. Міжнародні економічні організації та їх роль у розвитку національного господарства.
58. Україна та міжнародні валютно-кредитні установи світового господарства
59. Економічні основи вирішення екологічної кризи.
60. Роль ООН та інших міжнародних організацій в розв'язанні глобальних економічних проблем.
61. Глобальні світові тенденції та їх вплив на Україну.
62. Національна економіка, цілі і напрями її розвитку.
63. Структура сукупного суспільного продукту.
64. Національне багатство: сутність, структура, динаміка.
65. Роль макроекономічних показників в аналізі результатів економічної діяльності.
66. Економічна структура національної економіки.
67. Взаємозв'язок сукупного попиту і сукупної пропозиції
68. Роль держави в рішенні проблем макроекономічної рівноваги.
69. Роль інвестицій в розвитку національної економіки.
70. Циклічність як всезагальна форма економічної динаміки.
71. Особливості безробіття в українській економіці.
72. Основні школи і течії розвитку макроекономічної науки.
73. Макроекономіка – теоретична основа економічної політики.
74. Система національних рахунків як міжнародний стандарт макроекономічного рахівництва.
75. Структура, рух та розподіл національного продукту.
76. ВВП та економічний добробут.
77. Сукупний попит і теорія раціональних очікувань.
78. Теорія «економіки пропозиції».
79. Економічна політика стимулювання сукупного попиту.

80. Теорія споживання з постійним доходом.
81. Модель життєвого циклу споживання та заощадження.
82. Модель макрорівноваги Манделла-Флемінга.
83. «Парадокс» заощадливості.
84. Фіскальна політика і державний борг.
85. Причини та наслідки дефіциту та профіциту бюджету.
86. Стан та перспективи реформування податкової системи в економіці України.
87. Сучасні гроші та їх еволюція.
88. Центральний банк і його роль в регулюванні грошового обігу.
89. Монетарна політика в Україні та шляхи її удосконалення.
90. Теорії раціональних та адаптивних очікувань.
91. Неокласична та монетаристська концепція ринку праці.
92. Причини, зміст та соціально-економічні наслідки жіночого безробіття.
93. Молодіжне безробіття та його наслідки.
94. Проблеми збалансування ринку праці в Україні.
95. Монетаристська концепція економічних циклів.
96. Теорія «довгих хвиль» економічної кон'юнктури М. Кондратьєва.
97. Теорія реального економічного циклу.
98. Технічний прогрес і економічне зростання.
99. Економічне зростання і якість життя.
100. Економічне зростання і проблеми навколишнього середовища.
101. Етапи еволюційного розвитку мікроекономічного аналізу.
102. Традиції викладання мікроекономіки в Україні.
103. Адам Сміт і його модель «людини економічної» в сучасній мікроекономіці.
104. Теорії раціональної поведінки споживача.
105. Економічні блага і обмеженість ресурсів.
106. Економічні блага і функції Торнквіста.
107. Способи координації діяльності людей у ринковому суспільстві: влада та організована стихія.
108. Теорії граничної корисності. Закони Госсена.
109. Реакція споживача на зміну доходу. Крива Енгеля.
110. Вплив ефектів заміщення та доходу за Слуцьким і за Хіксом. Рівняння Слуцького.
111. Ризик та ефективність економічних рішень.
112. Ризик у діяльності фірми: види ризику, методи його виміру та види страхування.
113. Теорія сподіваної корисності (корисність за Нейманом-Моргенштерном).
114. Споживчий вибір та його особливості.
115. Галузева рівновага та її стійкість. Павутиноподібна модель.

116. Особливості державного регулювання ринкової рівноваги.
117. Використання світового досвіду функціонування ринку в економічному житті України.
118. Формування ринкової інфраструктури в Україні.
119. Державне регулювання цін: економічні та соціальні наслідки.
120. Витрати виробництва в довготерміновому періоді.
121. Виробнича функція і технічний прогрес.
122. Сучасний стан розвитку конкурентних відносин в Україні.
123. Монопольна влада та її вплив на економічний розвиток країни.
124. Реклама в умовах ринкової економіки.
125. Цінова дискримінація: її сутність та види.
126. Природна монополія та її регулювання.
127. Державне регулювання монопольної діяльності, антимонопольна політика.
128. Моделі олігополії та олігополістичні цінові війни.
129. Олігополія та економічна ефективність. Державне регулювання олігополії.
130. Моделі дуополії Курно та Бертрана.
131. Картель: сутність, історія поширення, типи.
132. Монопсонія як різновид ринку та її влада.
133. Двостороння монополія та її прояви.
134. Галузевий та ринковий попит на ресурси та їх пропозиція.
135. Економічна і земельна ренти: мікроекономічний аналіз.
136. Капітал і пропозиція заощаджень.
137. Концепції прибутку.
138. Ефективність у виробництві та в обміні.
139. Теорема Коуза-Стіглера.
140. Оптимальність за Парето.
141. Споживання та інвестиції. Уподобання у часі.
142. Ефективність та економіка добробуту. Теореми суспільного добробуту та його критерії.
143. Громадські блага і громадський вибір.
144. Теорія суспільного вибору: способи прийняття рішень та проблема ефективності.
145. Теорія ігор
146. Зовнішні ефекти в ринковій економіці та їх державне регулювання.

10. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру,

міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, сценаріїв.

Під час викладання лекційного курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – оповідна, описова форма розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація – для розкриття явищ і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки).

На практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань.
- практична робота – використання набутих знань при розв’язанні практичних завдань.

Під час самостійної роботи:

- робота в бібліотеці;
- робота в Інтернет.

11. Очікувані результати навчання з дисципліни

Програмні результати навчання	Очікувані результати навчання з дисципліни
ПРН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя. ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.	- володіти категоріальним апаратом та методологією дослідження; - здатність демонструвати знання основних принципів раціональної поведінки мікросистем у ринкових умовах і налагоджувати ефективну комунікацію у процесі публічного управління; - вміння користуватися термінологією і основними прийомами мікро- та макроекономічного аналізу; - здатність визначати і характеризувати типи ринків у різних галузях економіки.
ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства. ПРН7. Виявляти навички організаційного проектування.	- вміння аналізувати особливості розвитку та становлення економічних відносин між людьми у процесі господарської діяльності; - здатність обґрунтовувати можливості застосування теоретичних моделей економічного розвитку в практичній діяльності; - уміння аналізувати взаємодію економічних суб’єктів у процесі створення матеріальних благ при обмежених ресурсах; - здатність розрізняти об’єктивні економічні

	залежності і принципи управління виробництвом, методи і важелі господарювання, залежно від ринкової структури; - вміння оперативно визначати стратегію підприємства у залежності від типу товару, що випускається та у залежності від ринкового середовища; - демонструвати вміння об'єктивно оцінювати позитивні і негативні зовнішні ефекти від промислової діяльності підприємства; - здатність характеризувати людський ресурс економіки країни як чинника конкурентоспроможності в умовах глобалізації.
ПРН6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень. ПРН8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.	- вміння застосовувати діалектичні методи економічного аналізу при дослідженні елементів ринкового механізму; - здатність ґрунтовно оцінювати виробничо-економічний потенціал підприємства; - демонструвати вміння практично застосувати інструментарій мікро- та макроекономіки для аналізу ефективності функціонування суб'єктів господарювання, виконувати техніко-економічні розрахунки, пов'язані з обґрунтуванням раціональної поведінки суб'єктів мікро- та макросистеми; - уміння виконувати розрахунки економічних та бухгалтерських витрат виробництва; - здатність аналізувати проблеми, пов'язані з розвитком грошово-кредитних відносин, фіскальної політики та державного регулювання в умовах ринкової економіки; - вміння оцінювати вплив на економічні процеси зовнішніх факторів, тенденції розвитку світової економіки. - здатність аналізувати проблеми, обґрунтовувати перспективи та стратегії забезпечення конкурентоспроможності економіки України в умовах глобалізації

12. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів вивчення дисципліни, згідно Рекомендації з навчально-методичного забезпечення у Національному університеті «Запорізька політехніка»* є:

- екзамен (залік);
- стандартизовані тести;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Контроль знань студентів з дисципліни «Економічна теорія» ґрунтується на застосуванні рейтингової системи оцінювання. Для визначення рейтингової оцінки курс дисципліни «Економічна теорія» поділяється на 3 основні змістові модулі «Основи економічної теорії», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», у межах яких розподілені теми.

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання використовуються такі засоби оцінювання:

- поточне усне опитування на лекційних та практичних заняттях;
- оцінка виконання практичних самостійних завдань;
- оцінка аналізу практичних ситуацій, кейсів на практичному занятті;
- тестова перевірка під час поточного контролю;
- проведення двох рубіжних контролів.

Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання використовуються такі засоби оцінювання:

- захист контрольної роботи;
- підсумковий контроль у формі заліку та іспиту: надання відповідей на теоретичні питання, виконання практичних завдань.

* Рекомендації з навчально-методичного забезпечення у Національному університеті «Запорізька політехніка» / Укладачі: С.Б. Беліков та ін. Запоріжжя: Навчальний відділ, Навчально-методичний відділ, НУ «Запорізька політехніка». 2019. 18 с.

13. Критерії оцінювання

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка»**, контрольні заходи включають в себе вхідний, поточний, рубіжний (модульний, тематичний,

календарний), відстрочений, підсумковий та семестровий контроль, а також комплексні контрольні роботи та ректорські контрольні роботи.

**** Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті Запорізька політехніка» / Укладачі: В. Грешта та ін. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка». 2021. - 41 с.**

Система контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Економічна теорія» включає в себе поточний, рубіжний та **підсумковий контроль**. Також, за окремим наказом ректора, може проводитися ректорський контроль знань здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль проводиться викладачами під час аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Економічна теорія» є:

- відвідування лекційних та практичних занять;
- систематичність та активність роботи на практичних заняттях;
- виконання обов'язкових завдань самостійної роботи;
- виконання індивідуальних дослідницьких завдань (за вибором здобувача вищої освіти або викладача);
- участь в конференціях, конкурсах наукових робіт та інноваційних проєктів, олімпіадах.

Для здобувачів вищої освіти денного відділення поточний контроль та оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за наступними напрямками:

- робота на лекціях (присутність на лекційних заняттях, ведення конспекту, участь в експрес-опитуванні (тестуванні); участь у навчальній дискусії);
- робота на практичних заняттях (присутність на заняттях, доповідь з презентацією за тематикою самостійного вивчення дисципліни, усне опитування, тестування, виконання практичних завдань, участь у навчальній дискусії, обговоренні ситуаційного завдання, участь у діловій грі, тощо).

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією під час проведення заліку та іспиту і враховуються викладачем при визначенні результатів рубіжного контролю та підсумкової оцінки з дисципліни.

Рубіжний (модульний, тематичний, календарний) контроль – це контроль знань здобувачів вищої освіти після вивчення логічно завершеної частини навчальної програми дисципліни. Проводиться у вигляді модульної контрольної роботи або за результатом поточного контролю.

Підсумковий контроль з дисципліни проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньому ступені або на окремих його

завершених етапах за 100-бальною системою, національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти. **Семестровий контроль** з дисципліни «Економічна теорія» проводиться у формі семестрового заліку та іспиту в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені робочим навчальним планом, індивідуальним навчальним планом здобувача вищої освіти. Завдання заліку та іспиту включають теоретичні питання з курсу та практичні завдання.

Підсумкова оцінка із дисципліни, яка виставляється в залікову та іспитову відомість є сумою балів за різні види навчальної роботи:

Для студентів заочної форми навчання засоби оцінювання: захист контрольної роботи, підсумковий контроль у формі заліку та іспиту: теоретичні питання, основні економічні категорії та розв'язання задач.

Питання до заліку з курсу «Економічна теорія»

1. Становлення і основні етапи розвитку економічної теорії як науки.
2. Сучасні напрями, школи і течії економічної теорії. Розвиток економічної думки в Україні.
3. Предмет і функції економічної теорії. Методи дослідження економічних явищ.
4. Місце економічної теорії в системі економічних наук. Економічна теорія і економічна політика.
5. Економічні категорії та економічні закони.
6. Економічні блага, їх класифікація. Потреби та закон зростання потреб. Економічні інтереси.
7. Економічні ресурси та їх класифікація. Абсолютна та відносна обмеженість економічних ресурсів.
8. Економічний вибір, виробничі можливості та крива виробничих можливостей.
9. Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники.
10. Економічна система, її сутність та основні структурні елементи. Типи економічних систем.
11. Власність як економічна категорія. Економічний зміст прав власності.
12. Трансформація форм власності в Україні. Роздержавлення та приватизація.
13. Форми організації суспільного виробництва, основні риси та типи товарного виробництва.
14. Вартість як економічна категорія. Теорії вартості. Закон вартості.
15. Походження, сутність, функції і види грошей. Закон грошового обігу.

16. Інфляція, її сутність, причини, види, соціально-економічні наслідки.
17. Сутність ринку: функції і роль у суспільному виробництві.
18. Критерії класифікації ринків та їх структура. Види ринків.
19. Моделі та шляхи переходу до ринку.
20. Конкуренція: сутність, функції, форми і види. Методи конкурентної боротьби.
21. Типи ринкових структур.
22. Монополія: сутність, види та типи монополізації. Види монополістичних об'єднань.
23. Антимонопольна політика і антимонопольне законодавство: світовий досвід та українська практика.
24. Грошова система, типи грошових систем.
25. Інфраструктура ринкової економіки та її основні елементи.
26. Товарна біржа та її функції.
27. Фондова біржа та її функції.
28. Позабанківські грошово-кредитні установи та їх функції.
29. Банківська система. Банки, їх види та функції.
30. Попит, закон попиту та фактори, що впливають на попит.
31. Пропозиція, закон пропозиції, та фактори, що впливають на пропозицію.
32. Взаємодія попиту та пропозиції. Утворення ціни рівноваги.
33. Функції ціни в ринковій економіці. Види цін.
34. Фактори виробництва та їх взаємозв'язок. Виробнича функція.
35. Підприємство як суб'єкт економічної системи.
36. Організаційно-правові форми підприємств в ринковій економіці.
37. Сутність, функції та форми підприємництва. Умови існування, проблеми і перспективи розвитку підприємництва в Україні.
38. Сутність капіталу. Основний та обіговий капітал. Фізичний та моральний знос. Амортизація.
39. Торговельний капітал, його сутність, структура і особливості функціонування.
40. Сутність та джерела позичкового капіталу. Позичковий процент. Норми позичкового проценту.
41. Кредит, принципи кредитування. Форми (види) кредиту.
42. Цінні папери акціонерних товариств. Ринок цінних паперів.
43. Аграрна сфера виробництва та її особливості. Аграрна криза і аграрна реформа.
44. Сутність земельної ренти, її види та механізм створення. Ринок землі. Ціна землі.
45. Економічний та бухгалтерський прибуток підприємства. Норми прибутку.

46. Заробітна плата, сутність, функції, форми. Номінальна та реальна заробітна плата.
47. Доходи, їх види та джерела формування.
48. Нерівність доходів населення. Крива Лоренца, коефіцієнт Джинні. Соціальний захист населення.
49. Фінансова система та її елементи. Види та функції фінансів.
50. Державний бюджет та його структура. Бюджетний дефіцит і державний борг.
51. Податкова система та її структура. Принципи формування податкової системи.
52. Податки: їх класифікація та функції.
53. Необхідність участі держави в економічних процесах. Форми та методи державного регулювання.
54. Сутність та етапи розвитку світового господарства. Міжнародна спеціалізація та кооперація.
55. Інтеграційні процеси в світовій економіці.
56. Світова торгівля, її форми та структура.
57. Міжнародні економічні організації: загальна характеристика.
58. Міжнародна міграція капіталу та робочої сили: причини, наслідки.
59. Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення.
60. Міжнародні валютні. Міжнародні валютні відносини. Валютні системи.

Питання до іспиту з курсу «Економічна теорія»

1. Предмет, функції та метод макроекономіки. Цілі макроекономічних досліджень.
2. Основні макроекономічні школи і течії.
3. Макроекономічні моделі. Ендогенні та екзогенні змінні. Змінні потоку і запасу.
4. Народногосподарський кругообіг продуктів і доходів. Заощадження, інвестиції та фінансові ринки в моделі кругообігів.
5. Роль державного сектора в кругообігу продуктів і доходів. Модель кругообігу для відкритої економіки.
6. Загальна характеристика валового внутрішнього продукту (ВВП) і валового національного продукту (ВНП), інших показників системи національних рахунків.
7. Принципи розрахунку ВВП. Методи розрахунку ВВП.
8. Реальні та номінальні величини. Цінові індекси ВВП та економічний добробут.
9. Цикли ділової активності: фази циклу та причини коливань.
10. Види і тривалість економічних циклів. Особливості сучасних економічних циклів.

11. Робоча сила і безробіття, рівень безробіття, види безробіття. Природний рівень безробіття.
12. Економічні та соціальні наслідки від безробіття. Закон Оукена.
13. Поняття, причини і види інфляції. Рівень і темпи інфляції. Ефект Фішера.
14. Інфляція та реальний дохід. Взаємозв'язок інфляції і безробіття. Крива Філіпса.
15. Сукупний попит. Структура сукупного попиту. Цінові та нецінові фактори сукупного попиту
16. Сукупна пропозиція. Сукупна пропозиція в довгостроковому та короткостроковому періодах.
17. Рівновага сукупного попиту і пропозиції. Рівноважний рівень цін та обсяг виробництва. Рівновага попиту та пропозиції за класичною та кейнсіанською моделями.
18. Коливання рівноважного випуску продукції навколо потенційного рівня. Мультиплікатор автономних витрат.
19. Кейнсіанська теорія споживання та заощадження. Чинники, що впливають на споживання і заощадження, не пов'язані з доходом.
20. Інвестиції. Функція інвестицій. Чинники, що впливають на інвестиційний попит.
21. Механізм досягнення рівноважного обсягу виробництва. Рецесійний та інфляційний розриви.
22. Основні цілі фіскальної політики. Види фіскальної політики.
23. Мультиплікатор державних витрат. Мультиплікатор податків та збалансованого бюджету.
24. Бюджетні дефіцити та бюджетні надлишки. Автоматичні стабілізатори економіки.
25. Інфляційні та неінфляційні способи фінансування бюджетного дефіциту.
26. Гроші та їх функції. Види грошей. Ліквідність грошей.
27. Грошова маса. Грошові агрегати. Грошова база. Пропозиція грошей..
28. Банківські резерви. Депозитний і грошовий мультиплікатори.
29. Попит на гроші: трансакційний попит на гроші, попит на гроші як на актив, сукупний попит на гроші.
30. Грошово-кредитна політика національного банку; цілі та інструменти впливу на грошову масу.
31. Передатний механізм грошово-кредитної політики.
32. Поняття і фактори економічного зростання.
33. Моделі економічного зростання Харрода-Домара і Р. Солоу.
34. Теорії міжнародної торгівлі.
35. Платіжний баланс та валютний курс.
36. Основні риси сучасної стабілізаційної політики уряду України.

37. Мікроекономіка як частина економічної теорії. Методологія мікроекономіки.
38. Мікросистема та її основні характеристики.
39. Крива виробничих можливостей, її функції.
40. Попит: крива попиту, функція попиту. Виграш споживача.
41. Пропозиція: крива пропозиції, функція пропозиції.
42. Рівновага попиту і пропозиції: рівноважна ціна, дефіцит і надлишки.
43. Підходи Маршала та Вальраса до встановлення ринкової рівноваги.
44. Державне регулювання ринку (податки та субсидії, встановлення граничних цін).
45. Цінова еластичність попиту. Практичне значення теорії еластичності.
46. Нецінова еластичність попиту (за доходом, перехресна).
47. Еластичність пропозиції.
48. Корисність блага, функція корисності. Особливості споживчого попиту.
49. Крива байдужості. Бюджетне обмеження. Рівновага споживача.
50. Криві “доход – споживання”. Криві та закони Енгеля.
51. Криві “ціна - споживання” та виведення кривих попиту.
52. Ефект доходу та ефект заміщення. Парадокс Гіффена.
53. Взаємодоповнюваність і взаємозамінність благ.
54. Економічна природа фірми. Основні форми бізнесових підприємств.
55. Виробництво і виробнича функція.
56. Виробнича функція з одним змінним фактором. Закон спадної граничної продуктивності.
57. Правило найменших витрат. Правило максимізації прибутку.
58. Ізокванта. Ізокоста. Рівновага виробника. Шлях розвитку і економія від масштабу.
59. Витрати фірми: зовнішні, внутрішні, загальні, середні, граничні витрати.
60. Доходи фірми: бухгалтерський і економічний прибуток; загальний, середній і граничний доход.
61. Класифікація ринкових структур.
62. Досконала конкуренція: переваги та недоліки.
63. Максимізація прибутку та рівновага на ринку досконалої конкуренції.
64. Чиста монополія: характерні риси.
65. Визначення ціни і обсягу виробництва монополії.
66. Монополія, що практикує дискримінацію
67. Двостороння монополія. Монопсонія.
68. Показники монопольної влади.
69. Антимонопольне законодавство: світовий і український досвід.
70. Регулювання природних монополій. Переваги і недоліки монополії.
71. Монополістична конкуренція: умови виникнення.
72. Визначення ціни і обсягу виробництва монополістичної

конкуренції.

73. Витрати монополістичної конкуренції. Нецінова конкуренція. Реклама.
74. Олігополія: характерні риси і причини розповсюдження.
75. Цінова війна. Дуополія. Модель Курно.
76. Олігополія з точки зору теорії ігор. «Дилема ув'язненого»
77. Ламана крива попиту.
78. Картель.
79. Ринок праці: попит і пропозиція праці.
80. Визначення рівня заробітної платні в умовах досконалої конкуренції.
81. Вибір між працею і відпочинком. Мінімальна заробітна плата.
82. Монопсонія на ринку праці.
83. Монополія на ринку праці. Роль профспілок.
84. Двостороння монополія на ринку праці.
85. Особливості ринку праці, диференціювання ставок заробітної плати.
86. Нерівність доходів: крива Лоренца і коефіцієнт Джині.
87. Капітал як фактор виробництва. Ставка позичкового процента.
88. Інвестування. Поняття дисконтованої вартості.
89. Пропозиція заощаджень.
90. Ринок землі: попит і пропозиція. Економічна рента. Формування ціни

землі.

91. Загальна рівновага та економічна ефективність.
92. Оптимальність за Парето.
93. Ефективність розподілу. Модель Еджуорта
94. Ринкова недостатність, причини її виникнення.
95. Суспільні блага.
96. Зовнішні ефекти.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою	
	Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
60-100	60-100	зараховано
1-59	незадовільно	не зараховано

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Стратегія оцінювання	Вага, %	Термін	Критерії оцінювання
Модульна контрольна робота	50	впродовж семестру	Письмове опитування
Форми контролю знань студентів	5		Розв'язування задач
	10		Індивідуальне завдання з теми
	5		Виконання домашнього завдання
	5		Виступи на семінарах
	5		Тестування
	10		Участь у науковій конференції або олімпіаді
Складання екзамену	90 – 100	після модулю	відмінно
	85-89		добре
	75-84		
	70-74		задовільно
	60-69		
	35-59		незадовільно з можливістю повторного складання
	0-34		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Академічна доброчесність: студент повинен виконувати роботи самостійно, не допускається залучення при виконанні індивідуальних завдань, домашньої або контрольної робіт, розв'язанні задач інших здобувачів освіти. У разі виявлення ознак плагіату контрольна робота не зараховується і дисципліна не вважається зарахованою.

13. Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації до семінарських занять і самостійної роботи №2 з курсу «Економічна теорія» (Частина II Розділ 3 «Мікроекономіка») для студентів спеціальностей 073 «Менеджмент»(освітня програма: менеджмент організацій та адміністрування) і 074 «Публічне управління та адміністрування» (освітня програма: регіональне управління) факультету економіки та управління денної форми навчання / Укл.: к. філософ. н., доцент О. В. Чумак, Запоріжжя: ЗНТУ, 2019, 66 с.

2. Методичні рекомендації до виконання контрольної роботи №2 з курсу «Економічна теорія» (Розділ 2 «Макроекономіка» та Розділ 3 «Мікроекономіка») для студентів спеціальностей 073 «Менеджмент»(освітня

програма: менеджмент організацій та адміністрування) і 074 «Публічне управління та адміністрування» (освітня програма: регіональне управління) факультету економіки та управління заочної форми навчання / Укл.: к. філософ. н., доцент О. В. Чумак, Запоріжжя: ЗНТУ, 2019, 104 с.

3. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи №1 з курсу «Економічна теорія» (Розділ 1 Основи економічної теорії) для студентів спеціальностей 073 «Менеджмент»(освітня програма:менеджмент організацій та адміністрування) і 281 «Публічне управління та адміністрування» (освітня програма:регіональне управління) факультету економіки та управління заочної форми навчання / Уклад.: к. філософ. н., доц. О.В.Чумак, Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2020р., 60 с.

4. Методичні вказівки №1 до семінарських занять з курсу «Економічна теорія» (Розділ 1 «Основи економічної теорії») для студентів спеціальностей 073 «Менеджмент»(освітня програма:менеджмент організацій та адміністрування) і 281 «Публічне управління та адміністрування» (освітня програма:регіональне управління) факультету економіки та управління денної форми навчання / Укл.: к. філософ. н., доц. О.В.Чумак, Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2020, 72 с.

5. Методичні вказівки №1 до самостійної роботи з курсу «Економічна теорія» (Розділ1 Основи економічної теорії) для студентів спеціальностей 073 «Менеджмент»(освітня програма: менеджмент організацій та адміністрування) і 281 «Публічне управління та адміністрування» (освітня програма: регіональне управління) факультету економіки та управління денної форми навчання / Укл.: к. філософ. н., доц. О. В. Чумак, Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2020р., 78 с.

14. Рекомендована література

Базова

Розділ 1 «Основи економічної теорії»

1. Базилевич В. Д. Економічна теорія : Політекономія: підручник / за ред. В. Д. Базилевича; Київ. наг чн-т ім. Т. Шевченка. 9-те вид., доповн. К.: Знання, 2014. 710 с.

2. Економічна теорія: політекономія: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. Вид. 6-те, перероб. і доп. К.: Знання-Прес, 2017. 719 с.

3. Економічна теорія: навч. посіб. / за заг. ред. В. П. Яacobчук. Житомир: В. Б. Котвицький, 2015. – 456 с.

4. Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Сучасна економіка: навчальний посібник. К.: Вища школа, 2017. 326 с.

5. Захожай В. Б., Козлова А. І., Діденко О. А. та ін. Економічна теорія: навч. посіб. / під кер. та наук. ред. В. Б. Захожая. К.: ДП «Вид. дім. «Персонал», 2016. 520 с.
6. Круш П.В., Депутат В.І., Тульчинська С.О. Основи економічної теорії / за заг. ред. П. В. Круша: навчальний посібник. К.: Каравела, 2017. 448 с.
7. Кулішов В.В., Падалка О.С., Вачевський М.В., Кильова Г.О., Мадзігон В.В., Кулішов В.С. Основи ринкової економіки: навч. підручник. Львів: Магнолія 6, 2018 р. 472 с.
8. Лагутін В.Д., Уманців Ю.М., Щербакова Т.А. та ін. Економічна теорія : підручник / за заг. ред. В.Д. Лагутіна. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.
9. Мацелюх Н. П. Економічні теорії в системі наукових економічних знань : навч. посібник / Н. П. Мацелюх, І. А. Максименко. 2-ге вид., перероб. та доп. К. : Центр учб. літ., 2016. 226 с.
10. Мочерний С.В., Скотний В.Г. Основи економічної теорії: підручник. Львів: Ліга-Прес, 2018. 600 с.
11. Основи економічної науки : навч. посібник для самост. підгот. до курсов. екзамену та комплекс. держ. екзамену з економ. теорії / Н. П. Мацелюх та ін. ; Нац. ун-т держ. податкової служби України. К. : Центр учб. літ., 2015. - 324 с.
12. Основи економічної теорії: навч. посіб. для студентів закладів вищої освіти неекономічних спеціальностей / за ред. акад. І.Ф. Прокопенка. Х.: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2015. 260 с.
13. Слатвінський М. А. Економічна теорія. Макроекономіка: навч. посібник Умань : ФОП Жовтий О. О., 2014. – 188 с.
14. Якобчук В. П. Економічна теорія: навч. посібник. 3-тє вид., перероблене. К.: Видавництво Ліра К, 2015. 408 с.
15. Якобчук В.П., Ходаківський Є.І., Литвинчук І.Л., Симоненко Л.І., Сайкевич М.І., Довженко В.А., Захаріна О.В., Тищенко С.В., Іванюк О.В., Кравець І.В., Пугачова Н.С.
Яремко Л.А., Ващишин А. М. Перехідні економічні системи: навч. посібник. К.: Видавництво "Каравела". 2018. 368 с.
16. Якобчук В.П., Ходаківський Є.І., Литвинчук І.Л., Симоненко Л.І., Сайкевич М.І., Довженко В.А., Захаріна О.В., Тищенко С.В., Іванюк О.В., Кравець І.В., Пугачова Н.С. Економічна теорія: підручник / за заг. ред. В. П. Якобчук. К.: Видавництво Ліра К, 2020. 450 с.

Розділ 2 «Макроекономіка»

17. Базилевич В.Д., Базилевич Е.С., Баластрик Л.А. Макроэкономика: Учебник К.: Знання, 2015. – 694 с. (Классический университетский учебник)
18. Базилінська О.Я. Макроекономіка: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2016. 442 с.

19. Бакланова О.Г., Мужайло В.Д., Брагарник О.О., Даниліна С.О. Макроекономіка: навчальний посібник К.: КНЕУ, 2015. 267 с.
20. Башнянин Г.І., Томашик Л.С., Середа А.Р. Макроекономічна теорія: навч. посібник. Львів: Видавництво: Новий світ 2000. 2018. 552 с.
21. Данилович-Кропивницька М.Л. Макроекономіка: навчальний посібник. 2-е вид., допов. Львів: Вид-во Львівської політехніки. 2017. 292 с.
22. Зверякова М.І. Макроекономіка: навч. посібник [Електронний ресурс] Одеса. 2015. 267 с. Режим доступу: URL: http://oneu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/12/np_2015.pdf
23. Івашина О.Ф., Івашина С.Ю., Олексієнко Р.Ю. Макроекономіка: навчальний посібник для самостійної роботи і контролю знань. Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2014. – 100 с.
24. Калініченко О.В., Плотник О.Д. Макроекономіка. Практикум: Навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2014. – 672 с.
25. Канцір І. А., Кліпкова О. І., Іванець Л. В. Макро- мікроекономіка: від теорії до практики: навч. посібник. Львів: «Новий Світ-2000», 2018. 444 с.
26. Корсікова Н.М. Макроекономіка: навч. посібник. Львів : "Магнолія-2006", 2017р. 242 с.
27. Круш П.В. Макроекономіка та її регулювання: навч. посібник. К.: Каравела, 2016. 424 с.
28. Кузик О.В. Макроекономіка: навчальний посібник. Львів: Інтелект-Захід, 2017. 167с.
29. Кулішов В.В Макроекономіка: теорія і практикум: навч. посібник. К.: Таксон,. 2017. 256 с.
30. Лагутін В. Д., . Соколовська І. П, Уманців Ю. М. Макроекономіка : опорний конспект лекцій. К. : КНТЕУ, 2018. 103 с.
31. Лисюк В.С., Лисюк Т.П. Макроекономіка. Практикум. Навчальний посібник Рекомендовано МОН України. 2016 354 с.
32. Малий І.Й., Радіонова І.Ф., Куценко Т.Ф., Федірко Н.В. Макроекономіка: базовий курс : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2016. 254 с.
33. Макроекономіка: базовий електронний текст лекцій. [Електронний ресурс] / Укладачі: проф. Малий І.Й., проф. Радіонова І.Ф., доц. Куценко Т.Ф., доц. Федірко Н.В. та ін. К.: КНЕУ, 2017. 200 с. Режим доступу: http://feu.kneu.edu.ua/ua/depts4/mdu/disciplines_of_bachelor_level_mdu/macroeconomics/
34. Макро- і мікроекономіка: теоретичні аспекти: Навчально- методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / За науковою ред. проф. Федоренка В.Г., проф. Денисенка М.П. К.: Алерта, 2013. 728 с.
35. Могилевська О.Ю. Макроекономіка: Конспект лекцій. К.: КиМУ, 2017. 115с.
36. Панчишин С.М., Островерх П.І., Грабинська І.В. та ін. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн./ за ред. С.М.

Панчишина, П.І. Островерха. 3-тє вид., виправл. та доп. Л. : Апріорі, 2017. Кн.1: Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка .567 с.

37. Панчишин С.М., Островерх П.І. Макроекономіка: Методичні поради та плани практичних занять для студентів економічного факультету. Вид. 6-те, перероб. та доп. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016.152 с.

38. Приходько В.П., Шинкар В.А. Макроекономіка: навчальний посібник. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2014. 248 с.

39. Скорик Г. І., Швецова М. Б., Стецюк П. І. Вступ до макро- і мікроекономіки: Навчальний посібник / Г. І. Скорик, М. Б. Швецова, П. І. Стецюк. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. – 164 с.

40. Соболева О. П. Макроекономіка. Навчальний посібник. Харків: ХУБС УБС НБУ, 2013. 158 с.

41. Шупик І. І. Макроекономіка: навчально-методичний комплекс: навч. посіб. / І. І. Шупик, О. С. Песцова-Світалка. 2-ге вид., оновл. Полтава: Полтавська державна аграрна академія, 2015. 316 с.

42. Харкянен Л.В. Макроекономіка. Навч. посібник. Рекомендовано МОН України 2016. 248 с.

Розділ 3. Мікроекономіка

43. Багратян Г.А. Мікроекономіка: Курс лекцій К.: КиМУ, 2015. 65 с.

44. Курс мікроекономіки : навчальний посібник для студентів спеціальностей «Економіка», «Облік і оподаткування», «Менеджмент», «Маркетинг», «Підприємство, торгівля та біржова діяльність» / За ред. С.І. Архієреєва. – Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2019. 156 с.

45. Могилевська О.Ю. Мікроекономіка: курс лекцій К.: КиМУ, 2017. 100 с.

46. Оверченко В. І., Мажак З. М., Софій М. І. Мікроекономіка: Навчальний посібник./ за наук. ред. О. Л. Ануфрієвої. Івано- Франківськ, «Лілея -НВ». 2015. 348 с.

47. Рудий М.М. Мікроекономіка. Навч. посібник. Рекомендовано МОН України 2017 360 с.

48. Скорик Г. І., Швецова М. Б., Стецюк П. І. Вступ до макро- і мікроекономіки: навч. посібник Львів : Вид-во Нац. ун-т "Львів. політехніка". 2016. 256 с.

49. Хмель С. М., Хмель В. І., Зіброва О. В. Мікроекономіка: задачі, вправи, тести : навч. посібник. Харків : ХАІ, 2016. 59 с.

Допоміжна

1. Башнянин Г.І., Лазур П.Ю., Медведєв В.С. Політична економія: підручник К.: Ніка-Центр, Ельга 2000. 527 с.

2. Гальчинський А.С., Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Основи економічних знань:

навч. посіб. К. Вища школа, 2002. 349 с.

3. Економіка: навч. посібник / за ред. С.В. Степаненка К.: КНЕУ, 2000. 306 с.

4. Крупка М.І., Островерх П.І., Реверчук С.Л. Основи економічної теорії: навч. посіб. К.: Алина, 2001. 344 с.

5. Мочерний С.В. Основи економічних знань: підручник К.: Видавничий центр "Академія", 2000. 304 с.

6. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: навч. посібник / Під ред. В. Д. Ковальчука К.: Вища школа Знання, 2002 525с.

7. Базилінська О.Я. Макроекономіка: навчальний посібник К.: Центр навчальної літератури, 2005. 443 с.

8. Батура О.В., Івашина О.Ф., Новикова Л.Ф. Макроекономіка: навчальний посібник К.: Центр навчальної літератури, 2007. 443с.

9. Бутук О.І.Ю Волкова Н. І. Макроекономіка: тренінг-курс : навчальний посібник К.: Знання, 2007. 236 с.

10. Задоя А.А., Петруня Ю.Е. Макроекономіка: учебник. 2-е изд., стереотип. К.: Знання, 2006. 370 с.

11. Кочура Є.В. Моделювання макроекономічної динаміки : навчальний посібник К.: Центр навчальної літератури, 2003. 236 с.

12. Кравцов О.С., Бережний В.М., Онегіна В.М. Макроекономіка у запитаннях та відповідях: навчальний посібник К.: Центр навчальної літератури, 2004. 200с.

13. Макроекономіка : навчальний посібник / За ред. І.І. Вініченко. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 172 с.

14. Мельникова В.І., Клімова Н.І. Макроекономіка: навчальний посібник К.: ВД. «Професіонал», 2004. 258с.

15. Мікроекономіка і макроекономіка: підручник у 2-х частинах / За заг. ред. С.Будаговської К.: Основи, 1998. 356с.

16. Панчишин С.М. Макроекономіка: навчальний посібник. 4-е вид., стереотип К.: Либідь, 2005. 615 с.

17. Пушкаренко П.І., Несветов О.О., Логвиненко М.І. Основи макроекономіки : політекономічний аспект : навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2004. 199 с.

18. Солонінко К.С. Макроекономіка : навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2002. 320 с.

19. Мікроекономіка : підручник / за ред. В. Д. Базилевича. К. : Знання, 2007. 678 с.

20. Попов О. Є., Отенко В. І., Колесніченко І.М. Мікроекономіка : навчально-практичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / за заг. ред. докт. екон. наук, доцента О. Є. Попова. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 336 с.

Інформаційні ресурси

1. Бюджетний кодекс України. Закон України № 2456-VI. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/12156.html>
2. Закон України „Про зовнішньоекономічну діяльність” // Вісник Верховної Ради України. - 1991.-№29 (зі змінами). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://kat.in.ua/info/page/53>.
3. Платіжний баланс України, 2010-11pp./ Щоквартальне аналітично-статистичне видання НБУ. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
4. Електронний ресурс Державної служби статистики: Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.rada.gov.ua
6. Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.kmu.gov.ua
7. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.minfin.gov.ua
8. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.me.kmu.gov.ua
9. Національний банк України [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.bank.gov.ua
10. Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України – www.ukrproject.gov.ua
11. Рахункова палата України [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.ac-rada.gov.ua
12. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.niss.gov.ua
13. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.nbuv.gov.ua
14. Антимонопольний комітет України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/index>
15. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
16. Міністерство доходів і зборів України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://minrd.gov.ua/ru/>
17. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>.
18. Статистика України : науковий журнал [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
15. Урядовий портал [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/>.